PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din | TRST sobota 19. marca 1949 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 66 (1156)

„Policija zvestobe" in naša šola

«Te omejitve (demokratičnih svoboščin: op. ur.) so seveda različne po raznih delih sveta. Japonci so šli pred zadnjo vojno celo tako daleč v omejevanju svobode govora, da so ustanovili «policijo misli» s pravico aretiranja vseh onih oseb, ki so gojile «nevarne misli», t. j. «misli nasprotne vladi in njeni politiki». Ta fantastična omejitev seveda ni splošna in je najbolj priznavana omejitev, da sme človek reči ali misliti, kar hoče, samo da z izražanjem svojih misli ne moti mirnega uživanja življenja svojih sosedov ali ne navaja na mržnjo in neredu».

To so besede g. Baylissa v obrazložitvi obsodbe, ki je našega odgovornega urednika kaznovala na 2.800.000 lir globe.

«Vprašalec se moti, ako domneva, da veljajo ukrepi FSS samo za slovenske učitelje in profesorje. Oni veljajo brez ozira na narodnost za vse, o katerih se lahko upravičeno sumi, da so petokolonci ali nezvesti upravi, ki jih jemlje v službo».

To je odgovor anglo-ameriške vojaške uprave na zadnji tiskovni konferenci.

K temu imamo mnogo pripomb. Za danes pa naj zadostujeta le dve.

Iz gornje izjave izhaja, da slovenske učitelje in profesorje v bistvu namešča in odpušča le FSS neka vrsta vojaške feldžandarmerije), ker ona določa, kdo je «petokolonaš» in «nezvest», in da je ta njen kriterij odločilne vrednosti za šolsko oblast», ki neposredno namešča ali odpušča šolsko osebje. To je glavno. Poklicna usposobljenost pa je tu postranska stvar.

Japonski sistem «policije misli» se torej izvaja nad celotnim sistemom slovenskega šolstva. Primer, da bi tudi italijanski učitelji in profesorji bili žrtev tega policijskega sistema, nam namreč do danes še ni znan, kljub trditvi VU, da «se motimo».

Ne glede na okoliščino, da sta pojma «petokolonaš» in «nezvest upravi» precej nejasna, nam nikakor ne gre v glavo, kako je mogoče trditi, da italijanski učitelji in profesorji niso petokolonaši in da so zvesti upravi, ko je tudi vrabcem na strehi znano, da so skoraj vsi italijanski učitelji in profesorji nepoboljšljivi šovinisti in da nikjer ne prikrivajo svoje odkrite nezvestobe do vojaške uprave; kljub temu pa so še vsi na svojih mestih.

Po vsem tem bi mogli sklepati, da med «zvestobo» po pojmih FSS in nezvestobo po pojmih italijanskih šovinističnih učiteljev in profesorjev vlada brezčasna harmonija, in da je FSS vskladila svoji kriterij o «zvestobi» po nezvestobi italijanskih šovinistov.

Po priznanju anglo-ameriške vojaške uprave same pa izhaja, da na področju slovenske šolske uprave vlada policijski režim FSS. Se več. Policijski režim FSS po tej izjavi ne vlada samo na področju slovenske šolske uprave, ampak je to osnovno načelo celotne anglo-ameriške vojaške uprave.

To je prvo.

Druga pripomba pa se tiče samega pojma o «petokolonaštvu» in o «nezvestobi». Ne smemo pozabiti, da gre za slovenske učitelje in profesorje, t. j., za kulturnoprosvetne delavce, in ne za kakršne koli, druge javno-upravne nameščence, za katere uporablja FSS isti kriterij, kakor se to dela danes v ameriškem državnem aparatu.

Slovenci v anglo-ameriški coni Tržaškega ozemlja nimajo niti kulturne avtonomije, in je že iz tega razloga nujno, da se kriterij zvestobe svojemu narodu ne krije s pojmom, ki ga o «zvestobi» ima FSS. Praktične in idejne neskladnosti in absurdnosti, ki izhajajo iz anglo-ameriškega sistema slovenskega šolstva, so itak splošno znane, da bi jih bilo potrebno ponavljati. Pribiti hočemo le, da bo med zvestobo, kakor jo mora pojmovati vsak slovenski učitelj in profesor, in «zvestobo» kakor jo pojmuje FSS obstajalo nasprotje, dokler bo FSS smatrala, da so italijanski šovinistični profesorji in učitelji, kljub svoji odkriti nezvestobi, upravi zvesti, slovenski učitelji in profesorji pa samo zaradi svoje zvestobe slovenskemu narodu petokolonaši in upravi nezvesti.

BEOGRAD. — Beograjsko prebivalstvo bo letos prejelo od poljedelskih zadrug v okolici čez 600 vagonov zelenjave in sadja, to je okrog 40% več kot lani.

BEOGRAD. — Letos bo od 5. do 10. maja prvi študentski festival beograjske univerze. Festivala se bo udeležilo 10 kulturnih in umetniških skupin študentov vseh fakultet.

ZAGREB. — Jutri bo prispelo v Zagreb avstrijsko šahovsko moštvo za nedeljsko srečanje z jugoslovansko šahovsko raprezentanco.

BEOGRAD. — Pri izvrševanju proizvodnega plana so važni premogniki v Zasavju (Slovenija) dosegli letos že zelo dobre rezultate, najboljše pa rudnik Trbovlje, ki je v februarju presegel načrt za 3%.

Italijanska vlada obnavlja politiko monarhije in fašizma

Nad petdeset ur so komunistični in socialistični poslanci v rimskem parlamentu svarili pred nevarnostjo atlantskega pakta in poudarjali, da bo italijansko delovno ljudstvo napravilo vse, da prepreči zločinske načrte netilcev nove vojne - De Gasperi ima parlamentarno večino, nima pa ljudstva in tudi ne vojske

RIM, 18. — Ameriško poslaništvo je v imenu ZDA in drugih vlad pobudnic atlantskega pakta povabilo italijansko vlado, naj se ji pridruži pri sklenitvi tega pakta v prvem tednu aprila.

V parlamentu so komunistični in socialistični poslanci nepretrgoma nadaljevali vso noč z izjavami o glasovanju. Demokristjanska parlamentarna skupina je vpisala dve sto svojih govornikov iz strahu, da ne bi komunisti in socialisti prekinili svojih izjav v trenutku, ko bi bila večina poslancev odsotna, ter zahtevala glasovanje.

Ob sedmi zjutraj se je vrnil Togliatti, kmalu za tem pa je zopet prevzel predsedstvo predsednik Gronchi. Do takrat je zbornica zasedala že 46 ur in 142 poslancev je podalo izjavo o glasovanju. Vpisanih je bilo še 23 poslancev opozicije. Okoli 9 ure zjutraj je socialist Guadalupi zahteval pojasnila, čemu so vseh 40 ur zasedanja zbornice tribune za javnost skoraj prazne. Poudaril je, da je to nov dokaz, da se skuša čimbolj preprečiti, da bi izjave komunističnih in socialističnih poslancev prišle v javnost. Predsednik se je opravičeval, da je že dal navodila, naj se izročijo vstopnice.

Poslanec Giolitti je zahteval od predsednika, naj pojasni, kako je to, da so tribune, ki so določene javnosti, zasedli policijski agenti v civilu. Ob 14.15 je predsednik prekinil sejo za četrt ure. Ko se je seja nadaljevala je govoril Togliatti, ki je izjavil, da je večina vsilila parlamentu nepretrgano sejo in s tem onemogočila resno debato. Ob zaključku je poudaril, da bo morala vladna večina obračunati z voljo italijanskega ljudstva, ter poudaril potrebo ustanovitve fronte miru.

Pozneje je govoril Nenni, ki je dejal, da se z glasovanjem spodkopavajo temelji one politike, ki bi morala biti zunanja politika nove republikanske države, in se navezujejo na usodno politiko monarhije in fašizma. Na koncu je Nenni poudaril potrebo razpustitve parlamenta in razpisa novih volitev. Volivci naj bi se izrekli, za ali proti atlantskemu paktu. Borba proti atlantskemu paktu, je zaključil Nenni, ni zaključena. Pač pa se začenja z glasovanjem ki ga bomo izvedli. Napravili bomo vse, kar je od nas odvisno, da onemogočimo uresničenje pakta. Ustvarili vam bomo vse mogoče težkoče in pri tem imamo zavest, da ne služimo samo našim idealom, pač pa tudi bodočnosti države in življenju našega ljudstva.

Ker je bila diskusija zaključena, so prešli na glasovanje. Ob 17.15 je predsednik sporočil izid glasovanja o resoluciji, ki odobrava pristop Italije v atlantski pakt. Za pakt se je izreklo 342 poslancev, proti 170, vzdržalo se jih je 19. Po izidu glasovanja so komunistični in socialistični poslanci začeli vzklikati «Dol z vojno!».

Ko je predsednik prekinil sejo, je nastal v dvorani velik hrušč in prišlo je tudi do pretepa med poslanci. Ko se je seja zopet začela, so glasovali o Togliattijevi resoluciji, ki priporoča, naj se nobeni tuji državi ne dovoli uporaba italijanskega ozemlja za kakršne koli vojaške baze. Vladna večina je Togliattijevo resolucijo odbila s 317 glasovi proti 175. S tem je bilo zasedanje parlamenta po 50 urah neprestane debate zaključeno ob 19.05. Prihodnja seja parlamenta bo v sredo.

V senatu bodo o atlanskem paktu začeli debato v ponedeljek popoldne. Nocoj je po radiu govoril De Gasperi o atlantskem paktu in izjavil, da bo vlada predložila parlamentu in senatu pakt v dokončno odobritev, čim bodo zaključeni razgovori z Washingtonom.

Komunistično glasilo «Unità» piše, da hoče opozicija z debato v parlamentu opozoriti italijansko ljudstvo na resnost sklepov vlade, socialistični list «Avanti» pa piše med drugim: «Italijanska vlada in diplomacija držav, ki jo podpirajo, so opozorjeni: Imeli bodo ugodni izid glasovanja in ugledni vrhovni štab, ne bodo pa imeli ljudstva in tudi ne vojske.

Tanjug zanika lažne vesti o Beblerjevih izjavah

BEOGRAD, 18. — Z ozirom na vesti, ki govore o neki izjavi pomočnika jugoslovanskega zunanjega ministra Beblerja o stališču Sovjetske zveze in držav Ljudske demokracije nasproti Jugoslaviji, je agencija Tanjug pooblaščena izjaviti, da *dr. Bebler ni dal nikake izjave ne agenciji «Associated Press» in ne kateri koli drugi agenciji* ter da so vse vesti v tej zvezi gole izmišljotine ter pomagajo lažnivi kampanji proti FLR Jugoslaviji.

Sprejem v Kremlju na čast delegaciji Koreje

MOSKVA, 18. — Včeraj zvečer je priredil generalisim Stalin sprejem v čast vladne delegacije Severne Koreje. Poleg delegacije, ki jo je vodil Kim Ir Sen, so se udeležili sprejema Molotov, Malenkov, Beria, Mikojan, Kaganovič, Kručev, Kocigin, Višinski, Kaftanov Gromiko, Menjšikov, Vorošilov in druge sovjetske osebnosti.

LJUBLJANA, 18. — Na Jesenicah je bila otvorjena ena izmed največjih industrijskih šol v državi. Na novi šoli, ki bo lahko sprejela 600 gojencev, se bodo izobraževali bodiči kadri za metalurška in mehanška podjetja v državi.

OF Slovenskega naroda za Tržaško ozemlje

zahteva za koroške Slovence zagotovitev politične, gospodarske in kulturne svobode

TRST, 18. — Danes je glavni odbor Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje v Trstu poslal konferenci namestnikov štirih zunanjih ministrov v Londonu sledečo brzojavko:

«Odločno obsojamo neresnične trditve članov avstrijske delegacije o Slovenski Koroški in zahtevamo, da se reši naše zatirane koroške Slovence ponižanja in trpljenja ter da se jim v smislu jugoslovanskega predloga in zahteve predstavnika Sovjetske zveze zagotovi politična, gospodarska in kulturna svoboda».

V Trstu 18. marca 1949.

GLAVNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRZASKO OZEMLJE - TRST

Delavci, ne nasedajte!

Nekaj dejstev v dokaz, kako policija in sodišče ščitita Vidalijeve razbijaške frakcionaše

Niti pozivi, prepolni klevet in laži, mržnje in sovraštva, podlosti in zlaganosti, zavarovanja in zasmehovanja, ki jih je včeraj popoldne objavil v svojem glasilu Vidalijev izvršilni frakcionaški komitet, niti krik in vik Vidalija samega sinoči pri Sv. Jakobu, kjer je med krikom in vikom mogel prav lahko počasi našteti razredčene skupine svojih poslušalcev, ki so same po sebi dokazale, da je laž slabo mobilizacijsko sredstvo za predvolivna zborovanja; niti pretepaški nastop Vidalijevih pisunov v našem uredništvu in njihova zlagana pretveza, ki jim je bila osnova za grožnje v pomanjkanju argumentov; vse to ne more in ne bo moglo nikdar spremeniti dejstev glede razvoja pravde, ki jo je Vidali s svojim frakcionaškim komitetom sprožil z največjo provokacijo v zgodovini tržaškega delavskega gibanja in ki je znana pod geslom «patrimonio del partito».

Zaradi tega, da bo vsakomur jasno, s kakšnimi podlimi in šovinističnimi «argumenti» se poslužuje pred sodiščem Vidalijev frakcionaški komitet in po njegovem naročilu njegov advokat Braun, bomo za danes navedli le nekatera izmed najnovejših dejstev, ki so bila ugotovljena na zadnjih razpravah glede zahtev, ki jih je postavil prav tisti od sodišča imenovani sodni upravitelj imetja Založništva tržaškega tiska, katerega je Vidali s pomočjo policije sam ustoličil, z namenom da bi zatrl naš demokratični tisk, predvsem «Primorski dnevnik».

Kakor smo že zadnje dni poročali, je ta s policijo na Vidalijevo zahtevo ustoličeni sodni upravitelj ali varuh (sekvestrator) dr. Acchille d'Angelo, ki upravlja po nalogu sodišča imovino Založništva tržaškega tiska, končno vendarle moral zahtevati, da uprave tistih listov, ki za uporabo tiskarne, v kateri se tiskajo, ne plačujejo tiskarni stroške tiskanja, plačajo svoje dolgove. Postal je namreč običaj, da ti dolžniki, med katerimi je tudi «Il Lavoratore», kljub vsem opominom enostavno svojih dolgov n. pr. za uporabljeni električni tok in vse, kar spada k tiskanju časopisja, enostavno niso hoteli plačevati ter prepuščali, da vse stroške plačujejo, kakor oni pravijo, «agenti di Tito», najbrž zato, da bi Vidalijevo glasilo čim besneje blatilo Titovo Jugoslavijo. Zaradi tega je pristojni sodnik z ukrepom od 5. marca t. l. odredil, da se ukine tiskanje v tiskarni Založništva tržaškega tiska vseh tistih listov, ki ne bi takoj plačali svojih dolgov in ki ne bi za bodoče stroške tiskanja dali primernega predujma. Hratj pa je pooblastil sodnega upravitelja adv. D'Angela, da po preteku 30 dni sodnijsko izterja vse dolgove od zamudnih dolžnikov, med katerimi je, kakor smo rekli, tudi «Il Lavoratore» in njegov prevod «Delo» ter drugi listi.

Proti temu ukrepu sodnije je Vidalijev frakcionaški izvršilni komitet preko svojega advokata Brauna vložil pritožbo, v kateri trdi, da je za plačilo dolga Ljudska založba, ki da je last Vidalijevega komiteta, pripravljena odstopiti svoje terjatve nasproti Narodni banki Jugoslavije in napram Založništvu tržaškega tiska samemu. V dokaz, da takšne terjatve obstajajo, je Vidalijev advokat Braun predložil nekakšen računski izvleček ter foto kopije neke izjave Narodne banke Jugoslavije, iz katerih naj bi bila omenjena terjatev razvidna.

Toda zgodilo se je nekaj, kar se bogme, ne dogaja vsak dan niti advokatom, niti sodnikom v dvajsetem stoletju — v Srednji Evropi. Izkazalo se je namreč, da Vidalijevi dokumenti, ki jih je predložil kot dokaz, da je Narodna banka FLRJ dolžna Vidalijevi Ljudski založbi toliko in toliko milijonov, ne dokazujejo nikakršnega dolga Založništva tržaškega tiska. Ravno narobe! Ti dokumenti dokazujejo, da je Vidalijeva Ljudska založba tista, ki je dolžna Založništvu tržaškega tiska. Poleg tega pa ti dokumenti dokazujejo, da je terjatev nasproti Narodni banki FLRJ docela lažniva! Na kratko rečeno: izkazalo se je, da je Vidalijev advokat Braun prodajal sodišču rog za svečo! Ali je bila to morda pomota? Ne! Tako izkušenemu in staremu advokatu, kakršen je Braun, se kaj takšnega po tolikih letih advokatske prakse pač ne more zgoditi! Zaradi tega je možen edini zaključek, ki se glasi, da je Vidali hotel sodišče varati vse v smislu in po metodah vse dosedanje Vidalijeve razbijaške in frakcionaške politikantske taktike, ki ne pozna drugega kot laž in prevaro.

Kaj bi morale nepristransko sodišče storiti z advokatom in njegovim klientom, ki jima dokaže, da sta ga hotela varati? Na to odgovoriti ni težko, čeprav človek ni jurist; zato naj si čitatelj odgovori sam na to vprašanje in naj primerja svoj odgovor s tem, kar je sodišče dejansko ukrenilo. Sodišče se je namreč enostavno zadovoljilo s tem, da je Vidalijev advokat Braun predložene dokumente umaknil. Če nič drugega, bi bilo logično pričakovati od sodišča, da bo zaradi poizkusa varanja proti Vidaliju in njegovemu advokatu nato strože postopalo. Mislite, da se je vsaj to zgodilo? Ne! Ravno nasprotno!

Sodišče je namreč po vseh teh poskusih varanja iz na videz nerazumljivih razlogov, ki pa jih mi prav dobro razumemo, namesto da bi rok plačanja dolgov Vidalijevega glasila in drugih njegovih časopisov skrajšalo, enostavno podaljšalo še za en mesec, to se pravi vsega skupaj na dva meseca, s tem da bodo morali vsi dolžniki, ki ne bodo položili akontacije za bodoče tiskanje, prenehati s tiskanjem v tiskarni Založništva tržaškega tiska v Ul. Montecchi z dnem 21. t. m. Končno je sodnik odredil, da je sodni upravitelj osebno odgovoren za izvedbo vseh določb njegovega ukrepa v zgoraj omenjenem smislu.

Toda to še ni vse!

Vidalijev advokat Braun je namreč v svoji pritožbi trdil, da bi hoteli «cittadini slavi» v Trstu preprečiti izhajanje italijanskemu časopisju! (Pri tem je namreč hote pozabil, da spada med dolžnike tudi tedenski slovenski prevod Vidalijevega glasila «Il Lavoratore»!) Menimo, da je ob tem dejstvu vsakomur jasno, kako se je z omenjenim «argumentom» hotel Vidalijev frakcionaški komite poslužiti znanega nacionalšovinističnega italijanskega gesla o slovanski nevarnosti in slovanskem imperializmu, ki hoče podminirati «l'italianità di Trieste». Da si je Vidali izposodil to geslo in si ga tudi prilastil iz arsenala fašističnih in šovinističnih glasil, kot so «Lunedì», «Messaggero Veneto», «Voce libera», «Ultimissime», «Giornale di Trieste», da ne omenjamo kvaluukvistične «Fiaccole» in podobnih cvetk starega in novega fašizma, ni potrebno še posebej omenjati.

Kaj iz vsega tega sledi?

Vse to nam dokazuje, da je Vidalijeva provokacija s «patrimonio del partito» iznesla na dan nove podlosti njegovih metod, ki so: klevete, laž, varanje, posluževanje in klicanje na pomoč civilne policije in sodišča, zaščita in pomoč policije in sodišča pri njegovem razbijanju enotnosti tukajšnjega demokratičnega gibanja. Vse to je tudi zelo logično. Vsi oblastniki v Trstu se namreč ne veselijo samo razdora v tukajšnjem demokratičnem gibanju, temveč jim je še posebej drago in milo, da se je vendarle končno našel neki Vidali, ki s svojim komitetom zlorablja slavno ime Komunistične partije in pod tem imenom vara tržaške delavske množice, da bi prešle na italijansko nacionalšovinistično linijo, ter jim pomagali uničiti to prekleto slovansko nevarnost. Zaradi tega je Vidaliju policija tako hitro priskočila na pomoč, ko je ustoličil sekvestratorja; baradi tega je tudi sodišče sprejelo Vidalijeve absurdne in nemogoče razloge za sekvestriranje imetja Založništva tržaškega tiska, zaradi tega sodišče Vidaliju podaljšuje rok za plačilo, da bi zlasti sedaj med volivno kampanjo lahko še dalje varal množice; zato je Vidaliju policija tako vneto pomagala odgnati delegate 9000 kmetov iz cone B in jih ni pustila, da bi se udeležili svojega kongresa Enotnih sindikatov itd.

Zato naj «Il Lavoratore» ne zavaja delavcev, da vodi nekakšno protireakcionarno in protiimperialistično politiko. Odkrito naj prizna, da uživa zaščito tukajšnjih oblastnikov in njihovih podrejenih ustanov. Zato naj ne joče, da je «ubog» in da ne more plačati dolgov, temveč naj rajši pove, da je hotel najprej s terorjem nato pa s policijo in sodnijo uničiti «Primorski dnevnik», ki njegove laži razkrinkuje, ter da mu je sodišče dalo sedaj takšne pogoje plačevanja, in odredilo takšen rok za plačilo, da si boljših pač ni mogel želeti.

Toda Vidali in njegovi razbijači in pretepači delajo vse to pod izgovorom, da je njihovo početje v skladu z resolucijo IU. Kdo jim še verjame? Pošteni delavci prav gotovo ne, ker mu ne nasedajo in mu ne bodo več nasedali.

Atlantski pakt vodi do vojne toda sile miru jo bodo preprečile

Pakt je v nasprotju z listino OZN in daje imperialistom možnost, da vsak hip lahko sprožijo vojno - Tudi Trst in Avstrija vključena v pakt - Vsi borci za mir se bodo udeležili svetovnega kongresa za mir v Parizu

WASHINGTON, 18. — Danes so objavili besedilo atlantskega pakta, ki ima 14 točk. V uvodu pravijo podpisniki, da «ostanejo zvesti načelom listine OZN in da želijo živeti v miru z vsemi narodi». V prvem členu se podpisniki obvezujejo, da bodo na miren način uredili vse mednarodne spore, v katere bi bile vmešane, če mir in mednarodna varnost ter pravičnost ne bodo v nevarnosti. V drugem členu izjavljajo, da bodo prispevale k mirnemu in prisrčnemu razvoju mednarodnih odnosov ter dajali pobudo za gospodarsko sodelovanje.

V tretjem členu se podpisnice obvezujejo, da bodo povečale svojo odporniško silo proti morebitnemu oboroženemu napadu, z namenom, da čim uspešneje zajamčijo uresničenje ciljev tega pakta.

Četrti člen pravi, da se bodo podpisnice posvetovale vsakikrat, ko bo po mnenju ene od njih ogrožena ozemeljska nedotakljivost, politična neodvisnost ali varnost ene od njih.

Peti člen, ki je najvažnejši, pravi: Podpisnice so se sporazumele, da se bo oboružen napad proti eni ali več od njih v Evropi ali Severni Ameriki, smatral kot napad proti vsem podpisnicam in se zato obvezujejo, da bo v primeru takega napada vsaka od njih pri izvrševanju zakonite individualne ali skupne obrambe podprla napadeno stranko ter bo individualno ali sporazumno z drugimi strankami podvzela takoj one ukrepe, ki jih bo smatrala za potrebne, vštevši uporabo oboružene sile, «da vzpostavi in zajamči varnost na področju Severnega Atlantskega oceana». Vsak tovrsten napad in vsi nadaljnji ukrepi bodo takoj sporočeni Varnostnemu svetu. Ti ukrepi se bodo ukinili, ko bo Varnostni svet podvzel potrebne ukrepe za vzpostavitev in ohranitev miru in mednarodne varnosti.

Šesti člen določa, da se smatra za napad v smislu petega člena, napad proti ozemlju ene od držav podpisnic v Evropi ali Severni Ameriki proti francoskemu Alžiru, proti okupacijskim silam katere koli podpisnice v Evropi, proti otokom, ki so pod jurisdikcijo podpisnic na področju Severnega Atlantika, severno Rakovega povratnika, ali proti ladjam ali letalom držav podpisnic v istem področju.

Sedmi člen zatrjuje, da pogodba ni v nasprotju z obveznostmi listine OZN ter z odgovornostjo Varnostnega sveta pri ohranitvi miru in mednarodne varnosti.

V osmem členu podpisnice izjavljajo, da nobena mednarodna obveznost, ki so jo podpisale z drugimi državami, ni v nasprotju z določbami tega pakta in se obvezujejo, da ne bodo podpisale takih mednarodnih obveznosti.

Deveti člen predvideva ustanovitev posebnega sveta, ki bo preučeval vprašanja v zvezi z izvajanjem tega pakta. Ta svet bo ustanovil pomožne organizacije in še poseben obrambni odbor, ki bo priporočil ukrepe za izvedbo tretjega in petega člena.

Deseti člen predvideva možnost povabila drugih držav.

Enajsti člen govori o ratifikaciji in določa, da bodo ratifikacijske listine položene pri ameriški vladi. Pogodba bo stopila v veljavo, čim ju bo večina podpisnic ratificirala, vštevši Belgijo, Kanado, ZDA, Francijo, Luksemburg, Nizozemsko in Anglijo.

Dvanajsti člen določa, da se bodo podpisnice po desetih letih posvetovale o reviziji pogodbe, trinajsti člen pa določa, da bo lahko po dvanajstih letih katera koli podpisnica izstopila od pakta.

Štirinajsti člen določa, da bosta francosko in angleško besedilo položena v arhivih ameriške vlade.

Ameriški zunanji minister Acheson je danes na tiskovni konferenci na vprašanje: Kakšno bi bilo stališče ZDA v primeru oboroženega napada na eno od držav podpisnic, odgovoril, da bi bilo v takem primeru tolmačenje odvisno od obsega napada. — Slo bi predvsem za to, je dejal, da se dodoloči, ali je prišlo samo do navadnih obmejnih spopadov, ki bi se jim prizadete države lahko upirale brez oboružene sile, ali pa če gre za splošen napad, kakor kakor ga je utrpela leta 1914 in 1940. V takem primeru je jasno, da morajo vlade podvzeti primerne ukrepe.

Da je namen pakta med drugim tudi vmešavanje v notranje zadeve drugih držav, kaže Achesonova izjava, da ukrepi «grške komunistične vlade, ki dobiva pomoč iz inozemstva, proti atenski vladi predstavljajo oboružen napad». Pripomnil pa je, da niso posvetovanja glede tega na mestu, ker to področje ni vključeno v atlantski pakt. Če pa bi se tak primer dogodil v področjih, ki jih določa atlantski pakt, se bo smatralo, da je bil sprožen oboružen napad, je pripomnil Acheson.

O napadalnem in izzivalnem značaju pakta priča tudi dejstvo, da v angleškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, da sta Berlin in «zračni hodnik», ki veže Berlin z zahodnimi področji, vključena v področje atlantskega pakta. Tudi določba, ki vključuje v pakt ona področja, kjer imajo države podpisnice okupacijske čete, je povsem izzivalnega značaja. Na podlagi te določbe si politični opazovalci tolmačijo, da spadata n. pr. v območje pakta tudi Avstrija in Trst.

Francoski zunanji minister Schuman je na tiskovni konferenci izjavil; da bodo države podpisnice atlantskega pakta prav gotovo povečale svojo oboružitev. Dal je tudi razumeti, da bo v kratkem prispela ameriška «pomoč» v orožju in vojaški opremi, in da se bo o tem zvedelo še pred koncem meseca. Izjavil je tudi, da si bodo glede tolmačenja nekaterih določb v besedilu izmenjali posebna pisma, ki bodo objavljena. Izjavil je dalje, da so se dogovorili, da je treba za okupacijske sile v Evropi smatrati tudi anglo-ameriške čete v Trstu.

Pred angleškim parlamentom je o paktu govoril Bevin, ki je omenil, da je Anglija «zaskrbljena za ohranitev neodvisnosti držav med Grčijo in Iranom», in da bo podpis atlantskega pakta utrdil varnost teh držav.

Laburistični poslanec Waebey je izjavil, da deli pakt svet na dva bloka in da vodi do vojne. Komunistični poslanec Piratin je izjavil, da angleški delavci ne bodo nikoli podprli tega pakta. Konservativci so zadovoljni, ker bi mnogi od njih hoteli vojno proti Sovjetski zvezi.

Washingtonski list «Washington Post» piše, da vključitev Italije, Portugalske, Danske in Islandske vojaško šibi atlantski pakt. Dunajski list «Oesterreichische Zeitung» pa piše, da hočejo ameriški imperialisti in njihovi britanski družbeniki razdeliti Avstrijo, da bodo imeli proste roke pri graditvi avstrijske alpske trdnjave. S tem spravljajo v nevarnost sam obstoj Avstrije.

Francoski list «Ce Soir» poudarja, da je pakt v nasprotju z listino OZN. Ni regionalni pakt, ker vključuje tudi zelo oddaljena področja od ZDA, kakor n. pr. Alžir, Italijo, Norveško. Tretji člen pakta prikrito napoveduje večje oboroževanje. Četrti člen pa določa, da se bodo podpisnice posvetovale vsakikrat, ko bosta njihova «politična neodvisnost» ali «varnost» v nevarnosti. To je hinavska formula, na podlagi katere ZDA lahko vojaško intervenirajo in sprožijo vojno v primeru, vzemimo, da v Franciji ali Italiji pride na oblast vlada, ki ne bi bila njihov fevd. ZDA se bi lahko v tem primeru sklicevale na pakt in proglasile, da je politična neodvisnost teh držav ogrožena. List poudarja nato, da je peti člen tipičen «casus belli». Ta člen omogoča ZDA, da sprožijo vojno v izbranem trenutku in na izbranem kraju. Lahko bi bilo bi na primer smatrali kot oboružen napad vsak napad na kako ladjo ali letalo v atlantskem področju, lahko bi bilo povzročiti incident v «zračnem hodniku» v Berlinu, da bi iz tega napravili «casus belli». Atlantski pakt, zaključuje, list, predstavlja veliko nevarnost za našo državo.

Ko netilci nove vojne podpisujejo napadalne vojne pakte, se v svetu vedno glasneje dviga glas proti tej zločinski politiki. Glavni odbor AFŽ Jugoslavije je sporočil zveznemu uradu intelektualcev za mir pri Mednarodni zvezi žena v Parizu, da sprejema poziv zveze in se povsem strinja z akcijo za sklicanje svetovnega kongresa za mir.

Vdova komunističnega voditelja Taelmana je izjavila, da nemške žene nočejo vojne in človeških žrtev in da se bodo udeležile kongresa za mir v Parizu.

Kongres LM Srbije se je zaključil

BEOGRAD 18. — Tretji kongres Ljudske mladine Srbije, ki je včeraj zaključil svoje delo, je soglasno sprejel resolucijo, s katero ostro obsoja sovražno kampanjo proti Komunistični partiji Jugoslavije in proti jugoslovanskim narodom, od kar je bila objavljena resolucija Informacijskega urada. Resolucija podčrtava, da se je ta kampanja sprožila v trenutku najtežje borbe jugoslovanskih narodov za izgradnjo socializma in da so metode, ki jih vodstva nekaterih komunističnih partij uporabljajo v tej kampanji, nasprotne komunistični morali ter so nedopustne v odnosih med komunističnimi partijami.

Resolucija nadalje poudarja, da je imela kampanja proti KPJ in proti Jugoslaviji za rezultat napačno stališče nekaterih voditeljev mladine v državah ljudske demokracije napram Ljudski mladini Jugoslavije. «Njihovo obnašanje in njihov način nastopanja povzročajo veliko zmedo v mednarodnem sodelovanju svetovne demokratične mladine ter slabe Svetovno zvezo demokratične mladine. Vendar pa se je Ljudska mladina Srbije, v nasprotju z njihovim pričakovanjem, v okviru Ljudske mladine Jugoslavije še bolj strnila okrog partije in tovariša Tita ter je še pospešila komunistično vzgojo mladincev».

Kongres je nadalje odobril resolucijo o nadaljnjih nalogah mladine Srbije. Te naloge obstajajo v nadaljevanju borbe za politično in ideološko enotnost mladine ter v vzgojnem delu, ki naj v mladini razvije komunistično moralo. Resolucija nalaga nadalje mladinskim organizacijam, naj obsodijo vojno politiko imperialistov in naj opozarjajo mladino, da protimperialistična svetovna fronta vsak dan narašča.

Vatikan ni nikoli odrekel pomoči fašizmu in nacizmu

PRAGA, 18. — V članku z naslovom, «Ne gre za vero», piše, da je vsa vatikanska politika usmerjena proti socializmu in proti ljudskemu osvobodilnemu gibanju. Ko navaja vatikansko pomoč italijanskemu in španskemu fašizmu ter nacizmu, zatrjuje list, da se je po drugi svetovni vojni Vatikan zvezal z ameriškim imperializmom, ter da daje svojo pomoč nemškim protestantom proti poljskim katoličanom v vprašanju razmejitve na Odri. «Mussolini, Hitler, Franco, Horthy, to so včerajšnji in današnji zavezniki Vatikana, katerim njegova diplomacija ni nikoli odrekla pomoči».

TEL AVIV — Minister za delo v izraelski vladi, gospa Golda Mekerson, bivši poslanik v Moskvi, bo v ponedeljek zopet odpotovala v SZ na poslovilni obisk.

ZOPET FRANCOSKA „OBJEKTIVNOST" v škodo koroških Slovencev

Na konferenci namestnikov za Avstrijo odrekajo zahodni delegati koroškim Slovencem pravico do avtonomije ki jo zagovarja sovjetski delegat

BEOGRAD, 18. — Namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra Aleš Bebler se je danes zvečer vrnil iz Londona v Beograd.

Namestniki zunanjih ministrov so danes razpravljali, ne da bi prišli do kakega rezultata, o drugi točki jugoslovanskih zahtev, ki se nanaša na avtonomijo Koroške, ki jo sovjetska delegacija zagovarja, medtem ko so ji ostale delegacije protivne. Pri navajanju razlogov proti avtonomiji Slovenske Koroške se je s svojo «objektivnostjo» odlikoval zlasti francoski delegat Berthelot, ki je kot tretji razlog navedel, da so Slovenci na Koroškem v veliki manjšini, «kot to dokazuje ljudsko štetje v letu 1934». Namestniki bodo nadaljevali razpravljanje v ponedeljek.

Te dni je bil aretiran v Avstriji sekretar pokrajinskega odbora OF za Slovensko Koroško Prušnik znani borec proti nacizmu. Doslej je bil aretiran desetkrat.

Spremembe v vladi LR Makedonije

SKOPJE, 18. — Na svojem včerajšnjem zasedanju je prezidij ljudske skupščine LR Makedonije sprejel ostavko ministra za trgovino in preskrbo Kira Milinovskega, ministra za poljedelstvo Vanoje Burževskega in ministra za javna dela Živka Brajkovskega, ki morajo prevzeti druge naloge. Za novega ministra za trgovino in preskrbo je bil imenovan poslanec Kristo Bajalski, doslej pomočnik ministra v istem resoru. Poslanec Dimče Belovski, ki je bil doslej predsednik Ljudske mladine Makedonije, je postal minister za javna dela in poslanka Vera Atajeva, predsednica osrednjega odbora Zveze kmečkih zadrug Makedonije, je bila imenovana za ministra poljedelstva.

Letos 200 delovnih brigad beograjske ljudske fronte

BEOGRAD, 18. — Doslej se je v prestolnici vpisalo v delovne brigade 45 tisoč članov ljudske fronte. Te dni se bo vpisovanje zaključilo in se bodo organizirale frontne delovne brigade. V Beogradu bodo letos organizirali okrog 200 brigad. Do 20. marca bodo v vseh brigadah volitve in ustanovila se bo uprava za prostovoljno delo. Brigade bodo delale večinoma pri mestnih delih lokalnega pomena: pri pogozdovanju, pri cestnih delih, pri kopanju kanalov ter pri gradbenih delih. Vsaka brigada bo prav za prav delala na ozemlju lastnega rajona. 27. marca, ko je jugoslovanski praznik, bo v Beogradu slovesen defile frontnih delovnih brigad, ki bodo prihodnji mesec pričele z delom.

Demokratična Nemčija zahteva sklenitev mirovne pogodbe

BERLIN, 18. — Predsednik nemškega ljudskega sveta Pieck je v svojem govoru pred svetom izjavil: «Ustanovitev zapadno nemške države, ki bi se priključila vojaškemu protisovjetskemu bloku, ogroža Nemčijo z mnogo bolj strašno katastrofo kot je bila hitlerjanska vojna». Potem je prečital pismo, s katerim svet vabi predsednika parlamentarnega sveta v Bonnu Adenauerja ter dr. Kohlerja, predsednika gospodarskega urada Bicone, na skupno konferenco v Brunswick. «Pozivamo naše ljudstvo», je vzkliknil Pieck, «da se zbere v širokem narodnem gibanju, v protest proti nemški politiki zapadnih velesil in da zahteva enotnost in pravičen mir.

Svet nemškega ljudstva je danes popoldne soglasno sprejel resolucijo naslovljeno na vlade Francije, Velike Britanije, ZSSR in ZDA, v kateri se zahteva, naj te vlade brez odloga skličejo svet zunanjih ministrov, ki naj razpravlja o vprašanju mirovne pogodbe z Nemčijo in pripravi teren za mirovno konferenco. V imenu nemškega naroda, pravi resolucija, zahteva svet nemškega ljudstva: Prvič, da se poiščejo načela, na katera se bo morala oslanj

Za tako početje je najprimernejša beseda izdajstvo

Ulica Cavana in Akvedoto sta na oddihu. Njuno mesto v preganjanju slovenske kulture je prevzel Vidali. «Mladeniči» iz Drevoreda so potisnili naše narodno gledališče iz središča mesta, vendar ne tako daleč, da bi slovenski meščani ne mogli k predstavam. Vidali s svojimi pomagači in zaščitniki nadaljuje njihovo delo in je onemogočil v nekaterih dvoranah gostovanja SNG (Dom pristaniških delavcev, Sv. Ivan, Občine, Trebče...).

Tisti redki, zato pa toliko bolj nasilni «zaščitniki» slovenske kulture, ki izvajajo Vidalijevo komando in preprečujejo uprizarjanje Cankarjevih «Hlapcev», Gogoljeve «Zenitve», Galsworthyjeve «Srebrne tobačnice» in Jurinovega «Dedka Mraza», se še niso vprašali, kaj imajo ta klasična in napredna dela opravka z resolucijo Informbiroja in s — «trockizmom»? In se niso še vprašali, zakaj ni poslal Vidali svoje bande še v nobeno tržaško gledališče, kjer se izvaja verjetno manj napreden program kot je zgornji, da bi tam vprašali razne družbe in igralce, ali so za Kominform ali proti njemu? Italijanska kultura v Trstu živi brez Vidalijeve legitimacije in dovoljenja, slovenska pa bi morala imeti od njega izdan potni list z Bidovčevim in Gombačevim vizumom. To bi seveda pomenilo odcep od slovenske kulturne enotnosti, odcep, kakršnega so izvršili sami kolaboracionistični begunci, ki mislijo, da morejo ustvarjati neko drugo slovensko kulturo razven one, ki raste in se razcvita v najnovejših prilikah v svobodni domovini. Toda eni in drugi so obsojeni na umiranje. Kulturna tvornost zamejnih Slovencev mora biti nujno povezana z rastjo slovenskega kulturnega stržena, če hoče ostati zares slovenska. To je ona osnovna resnica, ki jo moramo danes braniti pred najrazličnejšimi «zaščitniki» (značilno je, da se Bidovčevi pajdaši prav tako trkajo na prsa kot oni gospodje z Radia Trst II., ki se koračijo, da so le oni edini glasniki svobodne slovenske besede).

V Boljuncu je imela biti razstava Sirkovih slik. Preprečili so jo «zaščitniki»,

na Opčinah ni več predstav SNG, ker je to volja «zaščitnika» Malalana;

v Saležu niso «zaščitniki» hoteli dati dvorane za koncert slovenskih pesmi;

v Gorici so preprečili Prešernovo proslavo – novofašisti in šovinisti.

V čem se v bistvu razlikuje dejanje «zaščitnikov» v Boljuncu, na Opčinah in v Saležu od dejanja novih fašistov v Gorici? V prvem primeru je bila preprečena razstava slovenskega slikarja, predstave Slovenskega narodnega gledališča in koncert slovenske pesmi. V drugem primeru je bila onemogočena proslava slovenskega pesnika.

Tudi hinavski protest «zaščitnikov» pri vladi De Gasperija zaradi goriškega kulturnega škandala, ne more zakriti enakih napadov na slovensko kulturo, ki so jih povzročili in izvedli ti isti «zaščitniki» sami. Tudi oni preprečujejo, kjer jim le uspe, slovenske kulturne manifestacije prav tako, kot so šovinisti goriško.

Orientacija goriških Slovencev je vse prej kot vidalijevska. Prireditelj Prešernove proslave v Gorici, «Pevsko in glasbeno društvo», prav gotovo bi se v Trstu ne izreklo za razbijaško «zaščitništvo» Bidovec in tovariši. Sedaj pa postavimo vprašanje: če bi recimo to društvo (ki spada med one, ki jih «Lavoratore» označuje kot «Titovo bando») zaprosilo za svetoivansko dvorano, da priredi tam kar koli, ali Prešernovo proslavo ali koncert ali kaj; ali bi «zaščitnika» Bidovec in Malalan društvu dala na razpolago prostore?

Na to vprašanje naj nam ta «velika» in «dosledna» «zaščitnika» slovenske kulture odgovorita. Molčala bosta, ker odgovarjajo zanje zgoraj navedena dejstva, da sta odklonila dvorane za gledališke predstave in za slikarsko razstavo samo zato, ker nimajo prireditelji Vidalijevega blagoslova. Njihovo dejanje se torej prav nič ne razlikuje v svojih posledicah od dejanj goriških šovinistov in novih škvadristov. Zato je tudi njihov protest, naslovljen na De Gasperijevo vlado, čisto navadna, umazana hinavščina, ki pa ne more zakriti vse globlje moralne propalosti od one, ki je povzročila goriške dogodke. V Gorici so napadli slovensko kulturo ljudje druge narodnosti, ki so vrhu vsega rezultat dolge in dosledne fašistične vzgoje, ki je bila slovenstvu sovražna. Pri nas pa napadajo slovensko kulturno snovanje Slovenci, do pred kratkim smatrani še za zavedne, ki pa so kar čez noč postali resnični škodljivci in uničevalci slovenskega kulturnega razvoja. V našem besedišču ni za tako početje primernejše besede kot je — izdajstvo.

Kaj pravita nato Slavec in Grbec?

Vidalijevi agenti na voastvu Enotnih sindikatov so preteklo nedeljo zbrali skupaj najbolj svete pretepače, da preprečijo mirnim istrskim kmetom dostop v dvorano, kjer bi se moral vršiti kongres kmetijske strokovne Zveze ES za Tržaško ozemlje. Prišla jim je na pomoč tudi civilna policija z emergenzo.

Prišli pa so tudi vsi največji kalibri: Radich, Slavec, Semilli, Juraga, Santi Destradi, Zvonko, Lovriha itd. Za noben kongres drugih strok jih ne pride skupaj toliko «najvišjih». Prav gotovo so se počutili na varnem, ob zaščiti zvestih pretepačev in policije.

Pripravili so se, kakor da bi se bali oboroženega napada banditov. Radich in Slavec sta celo napovedovala «azioni delittuose». To izjavo sta poslala tudi tisku ter tako ščuvala tržaške delavce proti kmetom iz cone B.

Kar se je dogajalo v nedeljo dopoldne v Ul. Conti bo ostalo vsem navzočim v trajnem spominu. O tem govorijo vsi kmetje po vaseh cone A in cone B in se nad takim početjem Vidalijevih pajdašev zgražajo.

Vidalijevi «zaščitniki» enotnosti so vpili istrskim kmetom: «Ande' via, fascisti, traditori». Kmetje iz cone B si bodo to dobro zapomnili. Znajo pa dobro razločevati Vidalijeve pajdaše od poštenih tržaških delavcev, katerim bodo vedno ob strani in jim bodo pomagali, kakor v nedavni preteklosti, v borbi za obrambo njihovih interesov proti vsem kapitalističnim izkoriščevalcem in njihovim podrepnikom.

V hudo zadrego so spravili pošteni istrski kmetje Vidalijeve «predstavnike» tržaškega delavstva.

«Vi nas zmerjate, kako pa potem pravite, da nimate nič proti kmetom in delavcem cone B? Sama laž vas je».

«Kaj iščete tukaj? Poberite se v cono B, kjer umirate od glada». Tako so vpili, polni jeze in sovraštva, Vidalijevi razbijači in podili istrske kmete.

Pa so jim kmetje dobro odvrnili: «Umiramo od glada? Glejte ga, belega kruha. Nam ne gospodarijo angloameriški imperialisti». In so jim pokazali hlebce istrskega belega kruha iz domače moke.

Vidalijevcem so se cedile sline iz ust od jeze, policist pa, ko je videl beli hleb kruha, je začel še bolj jezno poditi v stran istrske kmete: «Andatevene via, non far qui della propaganda titina».

Bel kruh iz domače moke, to ti je nevarna propaganda! Ko so kmetje iz cone B, ki jih je bilo nad 400, gledali kakšni «kmetje» in «delegati» smejo na «kongres» so pokazali svoje žuljave roke: «Naj jih pokažejo oni, ki smejo na «kmetijski kongres».

Tudi mnogim pravilno izvoljenim delegatom iz cone A niso dopustili, da bi prisostvovali kongresu.

Pa ne samo to. Niti člani odbora stroke, ki so bili redno izvoljeni na zadnjem kongresu v Izoli in bi morali biti prisotni, niso smeli v dvorano.

Tako niso smeli vstopiti člani odbora, Vatovec Narciz, Bordon Viljem, Dudine Giovanni, Degrassi Giovanni in Kozlovič Anton.

Kaj pravita na to Slavec in Grbec?

Kako bosta «opravičevala» vsa izzivanja, psovke in žalitve na račun delegatov iz cone B?

Kako bosta raztolmačila sodelovanje civilne policije na «kongresu»?

Ali nista videla, kaj se je dogajalo pred vhodom v dvorano in na Ulici Conti?

To jih vprašamo mi, to jih sprašujejo tudi vsi pošteni kmetje iz cone A in cone B.

TRŽAŠKI DNEVNIK

OB 4. OBLETNICI SMRTI TOVARIŠICE DARINKE PIŠČANEC-SLOVENKE

Slovenki v spomin, nam vsem pa v opomin

da bomo dosledni v borbi proti našim sovražnikom

Jutri potečejo 4 leta, odkar so italijanski fašisti zaprli v Ulici Bellosguardo Darinko Piščanec — Slovenko. Po neprestanem zasliševanju in mučenju so jo prepeljali na SS, kjer se je mučenje nadaljevalo. Tovarišem, ki so bili

istočasno zaprti s Slovenko, je ostal v nepozabnem spominu njen izmučeni obraz, ko so jo vpričo njih pretepali in bili s pestmi v obraz, da bi priznala, kar so jo dolžili. Slovenka je molčala. Čez par dni so jo ponovno zasliševali ter jo razrezali na zloglasni «kišti», kjer je v groznih mukah izdihnila. Kljub temu da so jo mučili fašisti in nacisti do smrti, so vendarle imeli do nje spoštovanje, ker so gledali v njej neustrašenega borca, krepak značaj in nezlomljivo voljo vztrajati do konca, do zmage. Takšni so bili naši borci: Matevž, Boro, takšne so bile naše zavedne tržaške žene. Vse premalo se spominjamo v teh dneh, ko nam razni bivši fašisti mečejo v obraz psovke ter nas zmerjajo s fašisti, naših žrtev, ki so darovali svoje življenje za boljšo bodočnost, ki so kovali v najtrših dneh bratstvo med obema narodoma in se niso bali braniti svojega stališča proti sovražniku.

Slovenka je bila med prvimi aktivistkami, ki so organizirale žene v antifašistično žensko organizacijo, ter je imela posebno nalogo — delo med slovenskimi gospodinjskimi pomočnicami v Trstu. S svojo živo in prepričevalno besedo je znala pridobiti za antifašistično borbo, ki je imela poleg narodnostnega programa tudi nalogo, socialno, politično in kulturno dvigati naše delovne množice. V letih 1943-44 je bilo organiziranih v okviru ženske organizacije skoraj 200 slovenskih gospodinjskih pomočnic, ki so se začele zavedati svoje vloge in ki so videle v ženski organizaciji edinega poroka za izboljšanje svojega gospodarskega in socialnega položaja. Sredi njenega dela so jo dobili na delu fašisti, ko je imela nalogo vzpostaviti gospodarske komisije v vseh takratnih okrajnih odborih OF.

Slovenka je bila ena izmed najboljših študentov tržaške univerze in je že takrat vzbujala pozornost nekaterih profesorjev. Med vsemi, ki so jo poznali, med borci in med političnimi nasprotniki, je vzbujala spoštovanje in so jo vsi ljubili prav zaradi njene preprostosti, njeni sovražniki pa so se je bali.

Ko se spominjamo Slovenke in ostalih tovarišev, jim obljubimo, da bomo nadaljevali pot, ki so nam jo oni začrtali, ter da bomo zvesto čuvali največjo pridobitev narodno-osvobodilne borbe: bratstvo in enotnost tukajšnjega ljudstva. Z vso odločnostjo pa bomo nastopili proti vsakemu, ki bi hotel to našo pridobitev uničiti, ki bi skušal z demokratičnimi gesli razbijati enotnost naših vrst. Niso in ne morejo biti zavedni borci za napredno stvar tisti, ki so še do včeraj stali v vrstah fašističnih organizacij in ki so se oboroževali po osvoboditvi z demokratičnimi besedami. Predanost naprednj stvari v borbi proti imperializmu in ljubezen do SZ se kaže edinole na konkretnem delu. Takšni so bili naši padli borci in prav zaradi tega so nam v vzgled.

Resolucija Zveze ES kovinarskih delavcev

zaradi kritičnega stanja majhne in srednje industrije

Že večkrat smo poudarili, da je vzrok sedanjemu gospodarskemu stanju na Tržaškem ozemlju prav gospodarska politika vojaške uprave, ki hoče z vsemi mogočimi ukrepi in odredbami uničiti našo majhno in srednjo industrijo. Toda s tem da dopušča uničevanje tržaške industrije, neposredno pomaga tudi k povišanju števila brezposelnih ter k poslabšanju življenjskih razmer prebivalstva Tržaškega ozemlja. Kolikokrat so sindikalne organizacije pa tudi predstavniki demokratičnih organizacij iznesli vojaški upravi vse težkoče, v katerih se zaradi nezdrave gospodarske politike nahaja naše gospodarstvo in še prav posebno industrija. Toda vsi protesti in vse zahteve so ostali do sedaj brezuspešni. Uničevanje majhne in srednje industrije se je nadaljevalo in se še vedno nadaljuje: razna majhna in srednja industrijska podjetja so prenehala z obratovanjem z izgovorom, da jim primanjkuje denarnih sredstev ter da nimajo dovolj naročil. Toda glavni vzrok vsega tega je bil popolnoma drugačen. Zadnji primer uničevanja majhne industrije je prav tvrdka SARROM, kateri je vodstvo iz Genove ukazalo takojšnjo likvidacijo. Odgovornim oblastem seveda ni na tem, če izgubi še nekaj delavcev službo; interesi velekapitalistov so najvažnejši in šele daleč za tem pride vprašanje tržaškega delavstva. Toda uničevanje majhne industrije ima še težje posledice, in sicer v velikih industrijskih podjetjih, kjer je prav tako na dnevnem redu odpuščanje delavcev iz službe.

Izvršni odbor Zveze Enotnih sindikatov kovinarskih delavcev ni mogel ostati nezainteresiran pri tej stvari, ki zadeva direktno ali indirektno vse tržaško delavstvo, zato je ta odbor izdal sledečo resolucijo:

«Izvršilni odbor Zveze Enotnih sindikatov kovinarskih delavcev je na svojem sestanku dne 16. marca 1949 po proučitvi položaja, v katerem se danes nahaja delavstvo majhne in srednje industrije kakor tudi po proučitvi nevarnosti takojšnje likvidacije raznih manjših tvrdk kot RIDEMA, OMMSA in ladjedelnica BLESSI, ugotavlja, da je ta položaj edini rezultat ekonomske politike vojaške uprave, ki hoče ščititi interese velekapitalistov, a obenem pozablja in se ne zanima za interese tukajšnjega delavstva.

Izvršilni odbor ugotavlja, da primanjkuje ukrepov in odredb, ki bi jih izdale odgovorne oblasti v zaščito majhne in srednje industrije, zato ni čuda, da se brezposelnost širi in da gredo v izgubo naše najboljše delovne sile ter da se splošni življenjski položaj tržaškega prebivalstva iz dneva v dan slabša.

Izvršilni odbor zahteva v imenu delavcev majhne in srednje industrije od vojaške uprave, da se za stvar zainteresira ter prepreči poostritev kritičnega položaja v tržaški srednji in majhni industriji; obenem poziva odbor vse delavce, da smatrajo problem delavcev majhne industrije kot svoj problem ter se za njegovo rešitev borijo z enako odločnostjo kot so se do sedaj borili za uresničitev drugih svojih upravičenih zahtev».

Pripravljalni odbor prosvetnega društva «Pinko Tomažič», ki je bil izvoljen na plenumu OF IV. okraja v juniju 1948, poziva vse Slovence tega okraja, da se vpišejo v društvo. Mati pok. Pinka Tomažiča je že članica društva.

Partizani in demokratična javnost, pozor pred Vidalijevimi provokatorji!

Samozvani voditelji neke Zveze partizanov STO-ja, ki ni nič drugega nego navadna agentura Vidalijeve frakcije v partizanski organizaciji na našem ozemlju, neutrudno nadaljujejo svoje provokacijsko delo in s tem zasledujejo svoj končni in pravi cilj: uničenje enotnosti demokratičnih množic v Trstu in blatenje ljudskih oblasti FLRJ.

Pri izvrševanju te naloge nimajo nikakega pomisleka, se ne obotavljajo pri izbiranju sredstev niti ne pomislijo na ogromno realno škodo, ki jo tako prizadenejo našemu trpečemu ljudstvu.

Eden njihovih najljubših argumentov je že od vsega začetka vprašanje invalidov, vdov in sirot NOB. O tem vprašanju smo že mnogo pisali in govorili, tako da si je vsakdo, ki je neposredno prizadet, ali se po drugi strani zanima za stvar, lahko ustvaril jasne pojme in je tudi bil pravilno in izčrpno obveščen o vsej zadevi.

Kljub temu in četudi jih resnica sama bije v obraz, ti »branitelji« partizanskih interesov nočejo prenehati s svojim podlim delovanjem.

V zadnjem času pa je gospodarska delegacija FLRJ v Trstu ena glavnih točk njihovih provokacijskih napadov. Funkcionarji delegacije polagajo ves trud in zanimanje, da izvršijo svojo dolžnost, v kolikor je v njihovi moči, le da bi se cimprej zadovoljilo potrebam prizadetih.

Z naše strani ugotavljamo samo to, da so Vidalijevim provokaterjem interesi in pravice žrtev NOB deveta briga, na tihem si celo želijo, da bi se vprašanje nikoli ne rešilo, ker bi tako izgubili iz rok odličen argument za blatenje FLRJ in bi si morali izmisliti nove pretveze za provociranje.

Da tem gospodom ni veliko mar za potrebe invalidov, temveč da njim gre za to, da se ustvari nezadovoljstvo in nerazpoloženje med demokratičnim ljudstvom, je dokaz, da so na njihovem zadnjem «invalidskem zborovanju» v Ulici Conti izustili vse mogoče laži, klevete in obtožbe proti FLRJ in njeni vladi, a niti ene resnične besede.

Ker je ta propadla skupina provokaterjev že izgubila ves kredit med ljudstvom, si pomaga z najbolj bombastičnimi in gorostasnimi provokacijami in predvsem s zločinskim zlorabljanjem čustev in bede žrtev NOB, le da reši, v kolikor je mogoče, potapljajočo se barko.

Naše ljudstvo pa je že sprevidelo njihove mahinacije in bo brez dvoma znalo zavrniti vsako izzivanje s te strani.

Ponovno opozarjamo vse prizadete in vso demokratično javnost, da ti ljudje nimajo nikake legitimacije govoriti v imenu partizanov, invalidov, vdov in sirot, še manj pa lahko zagovarjajo njihove interese.

Kakor je na žalost že znano, je Zvezą partizanov STO-ja še vedno brez sedeža. Obveščamo zato vse invalide in svojce padlih borcev, ki niso še prejeli priznanja invalidnine odnosno pokojnine, ali niso še vložili prošnje in potrebnih dokumentov, da se v to svrho lahko obrnejo do tajništva OF, Ulica R. Manna št. 29. Tu bodo dobili vsa potrebna pojasnila.

Kakor smo že javili, je za rešitev vsake prošnje potrebno nekaj časa, toda lahko zagotovimo, da bodo, v kolikor je odvisno od oblasti FLRJ, vse prošnje rešene v času enega meseca in bo s tem rešeno eno najtežjih vprašanj, ki še obstaja po koncu NOB.

ZZP STO-ja

Zdravilo za tiste, ki jih bode slovenska govorica

Gos. o Fioranti Margherito, ženo policijskega agenta v Devinu, zelo «vznemirja» slovenska govorica. Zato bi ji Devinčani radi povedali tole: V naši vasi smo že od nekdaj govorili slovensko in bomo še v naprej, pa če prav bi nekaterim to ne bilo povšeči in če bi jih motilo. Svoj materin jezik smo znali braniti že pod fašizmom in ga bomo prav tako tudi v naprej branili in s ponosom govorili. Kako pa gledajo nekateri na nas Slovence, naj nam pokaže naslednji primer.

V isti hiši, kjer stanuje zgoraj navedena gospa, ima delavnico tudi čevljar, ki je Slovenec. Pred dnevi je prišel k njemu po čevlje majhen fantič, ki je čevljarjeva družina pozdravil v slovenskem jeziku. Gospa, ki je slišala slovenski pozdrav, je stopila k fantku ter mu glasno dejala: «Kaj ne znaš italijanski», tako da se je fantič prestrašil.

Po našem bi bilo najbolje zdravilo za pomirjenje živcev te gospe, da se povrne, od koder je prišla — a še tam smo prepričani, da ne bo slišala samo svoje govorice.

Občni zbor upokojencev nabrežinskega okraja v nedeljo 20. marca ob 9.30 v dvorani kina v Nabrežini

Okrajni odsek upokojencev ES nabrežinskega okraja sklicuje v nedeljo 20. t. m. ob 9.30 občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo o stanju upokojencev vseh poklicev in zahteve oblastem.

2. Odnos vprašanja upokojencev do vprašanja brezposelnosti, do problema mladih delavcev in žen-delavk.

3. Organizacijsko poročilo.

4. Diskusija in razno.

Vprašanja, ki se bodo obravnavala, niso samo važna za upokojence, nego tudi za zaposlene in nezaposlene delavce, mladino, upokojene žene in delavke. Udeležite se tega občnega zbora.

SEJA OBČINSKEGA ODBORA

Ali bo Trst imel živalski vrt?

Na seji občinskega odbora, ki je bila pod predsedstvom župana odvetnika Mianija v petek zvečer, je bil predmet razpravljanja predlog za povišanje plač načelnikom ACEGAT. Odbor je sklenil, da bo upravni komisiji tega komunalnega podjetja sporočil svoje pomisleke glede tega.

Od ostalih točk dnevnega reda, ki so bile upravnega značaja, je odbor odobril stroške za nakup cementa in mivke za popravilo vile Revoltelle. Odobrena so bila tudi denarna nakazila za leto 1949 navtičnemu inštitutu, obrtno nadaljevalni šoli zavoda slepih C. Rittmeyer in občinski godbi na pihala «Giuseppe Verdi».

Odbor je nato odobril, da se sporazumno z zasebniki začne odvažati že zbrani material iz Zavelj, kjer je smetišče. Dalje so bili odobreni stroški za popravilo motorja in za centralno kurjavo v šoli Duca d'Aosta.

Med slučajnostmi so razpravljali o ponudbi gospoda Ercola Togna tržaški občini. Omenjeni ponudnik je lastnik tvrdke za uvoz—izvoz in rejo eksotičnih živali. Ponudnik je predlagal mestni občini, da bi postavila moderno opremljen živalski vrt. Zanj bi gospod Togni brezplačno dal na razpolago nekaj živali, in sicer dva slona, dve žirafi, pet tigrov, 10 levov, dve lami, 8 velblodov, dva krokodila, dva leoparda, štiri hijene, štiri kobre, tri pitone in boe, dva pelikana, štiri žerjave, 10 dolgokrakih ptičev močvirnikov, eno veslico, dva noja, 60 različnih opic, tri medvede, tri zebre, eksotične ptiče, dva ponija, tri pritlikave osliče, povodne ptice, bike in tjulnje. Mestna občina bi morala samo preskrbeti in dati na razpolago enega izmed javnih vrtov in drugo, kar je potrebno za tak živalski vrt.

Občinski odbor je izjavil, da je predlog vreden, da se o njem razpravlja, zato je določil odbornike dr. ing. Visintina in dr. Rinaldinija, ki imajo precej denarja pod palcem. No, te cigatere so bile domači izdelek prebrisanega Vincenca. Za tobak so mu služile neke zdravilne rastline, ki jih je nato mešal s pravim tobakom. Posel je šel še kar dobro naprej, saj so naivneži plačevali prebrisancu za vsako cigareto po 200 in celo 300 lir. Žrtve te prevare so bili seveda v pretežni meri mornarji in vojaki.

Med prevaranimi klienti, ki so ovadili obtoženca policiji, je bil kaplar Floyd Rhores, ki je povedal, da je bil v baru Adria, ko mu je udaril v nos vonj po cigaretah «Marijuana». Vprašal je nekega drugega ameriškega mornarja, kje bi lahko dobil take cigarete. Ta mu je pokazal Vincenca, ki je potrdil, da so omenjene cigarete res prave «Marijuane» in je omenjemu kaplarju prodal v stranišču eno cigareto za dve sto lir. Seveda pa cigareta ni imela nobenega vonja po pravi, z mamilom napolnjeni cigareti. Kaplarju je bilo takoj jasno, s kom ima opravka, zato se je naslednjega dne vrnil v lokal z nekim agentom CID-a. Seveda ni manjkalo v baru Vincenca, ki je na skrivaj prodajal omenjene cigarete.

Včeraj se je moral obtoženec zagovarjati pred okrajnim sodnikom Rossijem, ki ga je obsodil na 6 mesecev ječe. Obtoženca je zagovarjal odvetnik Moro.

Obsojen, ker je prodajal ponarejene cigarete

Vincenc Oriente je začel pred meseci krožiti po tržaških barih in prodajati, po njegovem zatrdilu, neke posebne cigarete, ki so baje zelo v čislih pri takih krogih,

VALDISTENO in njegovi razbijaški pajdaši se boje volje članstva

Usoda vseh razbijačev je pač v tem, da se morajo prej ali slej popolnoma razkrinkati. Dva sta načina, ki se jih razbijači poslužujejo zato, da zakrivajo svoje podlo delovanje.

Prvi način je laž, drugi pa je strah prikazati se pred ljudstvom, kjer bi morali podajati obračune svojega razbijaškega dela.

Kako se Vidalijevi emisarji v ZDTV poslužujejo laži, zato da razbijajo ZDTV, smo v našem listu že večkrat opozorili. Imamo še dovolj materiala, ki ga bomo še objavili. Prav tako bomo tudi vnaprej opozarjali članstvo na vse nove razbijaške poizkuse in njihove «demokratične» metode v naši demokratični športni organizaciji.

V našem listu smo že pisali, kako je skušal Valdisteno samovoljno brez vednosti katerega koli organa zveze s 13 «izvoljenci» imenovati nov odbor telovadnega odseka ne glede na to, da star, demokratično izvoljeni odbor po pravilih še vedno obstaja.

Tajništvo zveze je tako samovoljno postopanje enega samega člana obsodilo in sklenilo, da skliče redni občni zbor telovadnega odseka, katerega bi se udeležili vsi vaditelji telovadbe, ki so sodelovali pri pripravah za nastop 1. maja 1948. Za drugo sejo, ki se je vršila včeraj, so Valdistena in njegove pajdaše pripravili, da onemogočijo sklicanje občnega zbora telovadnega odseka.

Iz kakšnega razloga?

Samo zato, da ne bi vaditelji spoznali, kdo so razbijači ZDTV, da jih ne obsodijo in odstranijo.

Take so «demokratične» metode Vidalijevih podrepnikov. Drugačne tudi ne morejo biti, kajti začasno se lahko obdržijo na površju z lažjo, z diktiranjem in nasiljem.

Vaditelji in fizkulturniki ne morejo dopustiti takega nasilja, ki ga izvajajo Vidalijevi nacionalisti, ki služi za razbijanje demokratične športne organizacije, v korist imperializmu, šovinizmu in njihovi športni organizaciji CONI-ju.

Fizkulturniki in vaditelji bodo na občnem zboru sami izrekli sodbo o svojem odboru in bodo obsodili in odstranili agente CONI-ja.

V pristanišču se je ranil

Medtem ko je delal v novem delu proste luke, je 34-letni težak Stanislav Vogler iz Ulice Commerciale 75 padel iz tovornega avtomobila na tla. Takoj po padcu je kazalo, da ne bo nič posebnega, toda ko se je težak hotel vzdigniti je začutil bolečine v spodnjem delu trebuha in se ni več mogel dvigniti. Njegovi delovni tovariši so takoj poklicali RK, ki je poslal rešilni avto. Ranjenca so odpeljali v bolnišnico. Vogler je pri padcu dobil rane na spodnjem delu telesa. Ker so rane precej resnega značaja in ima verjetno poškodovano tudi kost medenico, se bo moral zdraviti v bolnišnici 20 do 60 dni, razen če ne bodo nastopile komplikacije.

Jeep ga je povozil in odpeljal v bolnišnico

Ob enajstih dopoldne je jeep, ki ga je šofiral zavezniški častnik, podrl na Trgu Ponterosso 61-letnega Appolonia Giulia iz Ulice Bellini 4. Nesreča se je zgodila takole: Jeep je privozil po Ulici Roma proti Korzu. Pred prodajalno zadrug je skušal prekoračiti cesto Appolonio. Nesreča pa je hotela, da je prišel prav pod kolesa jeepa. Isti jeep je nato poškodovanca odpeljal v bolnišnico. Pri padcu ali bolje trčenju je Appolonio dobil rano na čelu in na nogi, poleg tega pa so mu živci malo ohromeli. Zdravniki se še niso izrazili, koliko časa bo trajalo njegovo zdravljenje v bolnišnici.

Tramvaj povozil upokojenega pomorščaka

Težka prometna nesreča se je zgodila včeraj okrog osme ure zjutraj na Trgu Sansovino. Tramvajski voz proge št. 1 s prikolico, katerega je vozil sprevodnik Paride Chiaselotti iz Ulice Udine 26, je ob tem času vozil s Trga Vico in zavozil na Trg Sansovino. Na tramvajskem tiru pa se je naenkrat znašel starejši moški, ki je z neodločnim korakom stopical po tirih in ni vedel, če bi jih prekoračil ali ne. Tramvajski sprevodnik je na vse načine skušal, da bi preprečil nesrečo. Toda negotovost pešca, okrog 70-letnega starca, in strmina sta preprečala vsak poskus sprevodnika, da bi preprečil udarec, ki je starca butnil na tla, nato pa ga je motorni voz vlekel še nekaj metrov naprej.

Avto Rdečega križa, ki je takoj privozil na kraj nesreče, je ranjenca takoj prepeljal v bolnišnico. Tam so ugotovili, da gre za 71-letnega pomorščaka Alojzija Milazija iz Ulice Risorta 1, Starček ima več ran po vsem telesu, na glavi, nad levimi očesom, dalje ima poškodovana rebra, porezane prste in levo koleno in verjetno še zlomljeno golenico. V zdravniški oskrbi bo moral ostati dva meseca, razen če ne bodo nastopile posebne komplikacije.

* * *

Okrog enajstih dopoldne so pripeljali na tretji kirurgični oddelek tukajšnje glavne bolnišnice 16-letnega dijaka Karla Balbija s Spodnje Sv. Marije Magdalene 756. Fant ima ranjeno kost temenico in odrgnjeno kost koželjnico, ki ima poleg tega še lahek živčni pretres, ni vedel ničesar povedati, ne kje ne kako je bil ranjen. Njegova mati pa je povedala, da je našla sina na tleh pred stopnicami v hiši, na katerih je sin najbrže tako nesrečno padel.

Trgovinski zastopnik za Češkoslovaško v Trstu

Predsednik Narodnega odbora Čehoslovakov v Trstu g. Bohumil Bartoš, ki vzdržuje že skoro 30 let gospodarske in kulturne stike s Češkoslovaško, je bil imenovan za uradnega zastopnika češkoslovaškega ministrstva za zunanjo trgovino za cono A Tržaškega ozemlja.

Za kakršno koli trgovsko pojasnilo, posebno pa za pojasnila v zadevah trgovinskih stikov s Čehoslovaško, je g. Bartoš na razpolago v svojih uradih v Ul. Valdirivo 21/II.

KOLEDAR

Sobota 19. marca
Jožef, Slavo
Sonce vzhaja ob 6.11, zahaja ob 18.15. Dolžina dneva 12.04. Luna vzhaja ob 24.00, zahaja ob 8.25.
Jutri nedelja 20. marca
Aleksandra, Zlata

PRESKRBA

Vpis (prenotacija) za mleko. Do 25. t. m. morajo potrošniki z dodatnimi nakaznicami za mleko (bolniki, noseče žene, dojilje in umetno hranjeni otroci) vpisati v mlekarnah svoje nakaznice za mesec april.

Konservirano meso za bolnike. V ponedeljek 21. t. m. naj bolniki v mestu in podeželju, ki imajo pravico do dodatka za meso, dvignejo v pooblaščenih trgovinah po 2 škatli konserviranega mesa (nakaznice z rdečim tiskom: dodatek 50 gr mesa dnevno) in 4 škatle konserviranega mesa za imetnike nakaznice z črnim tiskom (dodatek 100 gr mesa dnevno) na odrezke z datumom od 1. do 31. t. m. Delitev se bo zaključila 31. t. m. Cena škatli je 100 in 101 lir.

UPOKOJENCI

Občni zbor upokojencev na Opčinah bo 27. t. m. za Opčine in okolico. Točen kraj in čas ter ostale podrobnosti bomo javili pravočasno.

Upokojenci iz tujih držav (Avstrije, Poljske, Češkoslovaške, Nemčije itd), ki se še niso prijavili Zvezi upokojencev pri ES, naj to store čimpreje v Ul. Imbriani 5/I.

Lloydovi upokojenci, ki prejemajo pokojnino Lloydovega pokojninskega fonda («A»), naj se prijavijo pri Zvezi upokojencev ES, Ul. Imbriani 5.

Starostno zavarovanje INA. Bivši nameščenci tržaških podružnic Kreditanstalt ali Bank-Union z Dunaja, ki jih je prevzela po letu 1920 Tržaška trgovska banka (Banca Commerciale Triestina) in v letu 1923 Italijanska trgovska banka (Banca Commerciale Italiana) in ki uživajo starostno zavarovanje pri INA, naj se čimpreje javijo pri Zvezi upokojencev ES, ali najkasneje 21. t. m. okoli 11 ure na sedežu v Ul. Imbriani 5.

DAROVI IN PRISPEVKI

ZA DIJASKO MATICO

Pevci «Ivana Cankarja» so po svojem koncertu v Dijaškem domu zbrali 4000 lir.

* * *

Nekateri gostje so na koncertu prispevali za 300 lir.

* * *

Nekateri člani Simona Jenka so namesto povračila za neizdano knjigo Fr. Bevka za leto 1948 darovali 600 lir.

* * *

Dr. Angel Kukanja je daroval 500 lir.

* * *

Ob četrti obletnici junaške smrti Danila Pregarca — Zmaja iz Loga darujejo starši 1000 lir za Dijaško matico.

Vsem darovalcem hvala!

Sklicanje strokovnih skupščin Slovenskega gospodarskega združenja

Slovensko gospodarsko združenje sklicuje v smislu člena 7, pravil zborovanja strokovnih skupščin zaradi izvolitve novih strokovnih odborov in za obravnavanje perečih zadev strok. Skupščine, ki se jih smejo udeležiti člani stroke, bodo v uradnih prostorih združenja v Trstu, Ulica F. Filzi 10/I, v naslednjem redu:

v torek 22. marca ob 16 stroke prometnikov,

v torek 22. marca ob 20 za stroko maloprodajalcev (razne trg.),

v sredo 23. marca ob 16 za stroko mesarjev,

v sredo 23. marca ob 19 za stroko pekov,

v četrtek 24. marca ob 15.30 za stroko gostilničarjev,

v četrtek 24. marca ob 19.30 za stroko prodajalcev kuriva,

v petek 25 marca ob 15.30 za stroko finančnikov,

v petek 25. marca ob 17 za stroko veletrgovcev,

v petek 25. marca ob 19.30 za stroko obrtnikov,

v soboto 26. marca ob 15.30 za zadružno stroko,

v nedeljo 27. marca ob 9.30 za stroko jestvinarjev.

Za sklepčnost skupščine ob prvem sklicanju, t. j. ob določeni uri je potrebna navzočnost vsaj polovice članov te stroke. Če bi skupščina ne bila sklepčna ob prvem sklicanju, bo sklepčna eno uro pozneje ob vsakem številu navzočih. Člane lahko zastopajo drugi člani, katerim morajo dati v to svrho pismeno pooblastilo; vendar ne sme noben pooblaščenec imeti več kot pet pooblastil.

V Trst prispeli dve ladji s tovorom za Trst

TRST, 18. (PIO) — Danes sta pripluli iz Združenih držav Amerike v tržaško luko ladji S.S. «Exford» in S.S. «William James» s tovorom premoga in nekaj masti uprave za gospodarsko sodelovanje za britansko-ameriško področje Svobodnega tržaškega ozemlja.

Nočna služba lekarn

Redenzione, Garibaldijev trg 5; Benussi, Ul. Cavana 11; Biasoletto, Ul. Roma 16; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imajo stalno nočno službo.

URAD ZA OSEBNE IZKAZNICE v Ul. SS. Martiri 3 bo posloval od 21. t. m. dalje za stranke od 8 do 13.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

18. marca 1949 se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo je 10 oseb, poroke pa so bile 3.

Cerkvene poroke: radiotehnik Herfurth Helmut in gospodinja Bertoncelj Vera, državni tožilec Longo Alojz in uradnica Zaro Adalgisa, mehanik Arnold Robert W. in trgovska pomočnika Squarzolo Elda.

Umrli so: 46-letni Stresack Alojz, 69-letna Trevisan Marija, por. Spazal, 78-letni Montagna Viktor, 52-letni Degrassi Peter, 75-letna Slavec Josipina, vd. Mauri, 88-letna Karis Katarina, vd

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

NOTA POKRAJINSKEGA ODBORA ANPI

Pravim partizanom odklanjajo priznanje

medtem ko ga dajejo mnogim esulom, ki do tega nimajo pravice

Podpredsednik pokrajinskega odbora ANPI v Gorici je poslal komisiji druge stopnje za priznanje partizanov posebno noto, v kateri omenja, da je pokrajinski odbor ANPI v Gorici na svoji zadnji izredni seji proučil vsebino zakonskega odloka od 3. 5. 1948 št. 833, s katerim je bila ustanovljena posebna komisija za priznanje kvalifikacije tistim italijanskim državljanom, ki so za časa osvobodilne borbe sodelovali z odredi prostovoljcev za svobodo (CVL) na ozemlju Julijske Krajine. Odbor ANPI pripominja, da v Julijski Krajini ni nikoli obstajala taka organizacija, kakor bi to radi dokazali v časopisju (glej «Giornale di Trieste» od 21.11..1948). Pač pa je ta organizacija za tri Benečije imela svoj sedež v Padovi in pod njenim vodstvom so delovale vse italijanske formacije v Julijski Krajini, kakor so navedene v prilogi št. 1 in pod direktnim vodstvom poveljstva divizije «Garibaldi - Natisone».

V zvezi z zgoraj navedenim ugotavlja odbor ANPI:

1) Komisija za priznanje partizanov je dokazala, da hoče krivo tolmačiti zakonski odlok in je tako v naši pokrajini kakor na Tržaškem ozemlju že priznala nekatere partizane, upoštevajoč pri tem podpise in izjave ljudi, ki niso bili pooblaščeni od odgovornih poveljstev ali celo sami niso bili priznani kot partizani.

2) Ista komisija odbija prošnje za priznanje italijanskim državljanom naše pokrajine, ki so se borili v formacijah v inozemstvu in bi kot taki morali biti priznani od posebne komisije s sedežem v Rimu. Istočasno pa priznava kot take esule iz Istre, proti katerim sicer nimamo nič, ko imajo redne dokumente, ki so bili izdani od vojaških formacij, katerim so pripadali; vendar se mora to zgoditi z istim postopkom kot je veljaven za vse druge v podobnih primerih.

3) Omenjena komisija se ne briga za nepravilna priznanja, ki so v opreki s členom 14. odloka št. 514 od 21.8.1945 in tako zlorablja ideološke dobrine odpora in dela škodo državnim financam, ki bodo morale izplačati nagrade v zvezi s takimi priznanji. Istočasno pa nočejo pregledati več sto prošenj pravih rodoljubov in partizanov, ki zaradi oblasti ZVU ob svojem času niso bili priznani.

4) Tak način postopka škoduje pravim partizanom in družinam padlih borcev, ki že več let čakajo zasluženo priznanje. Po drugi strani pa izdajajo priznanja s tako lahkoto in tako lahkomiselno, da se zdi, kot bi to delali iz strankarskih razlogov.

5) «Milanesijev seznam» s priloženim dnevnikom ni pravilna dokumentacija borbe in ljudi, ki so se je udeležili (kakor je Milanesi sam izjavil, ko je priznal, da je delal pod vplivom drugih oseb in iz političnih vzrokov).

6) Komisija za priznanje na Goriškem je hotela v tej pokrajini in na Tržaškem ozemlju ustvariti neko partizansko gibanje, ki dejansko ni obstajalo in tako hotela povzročiti razvrednotenje borbe za narodno-osvoboditev, ki so jo vršile italijanske formacije v tej deželi.

V zvezi z zgoraj navedenim zahteva pokrajinski odbor ANPI:

a) Da se ponovno pregleda vsa do sedaj izdana priznanja.

b) Da se imenuje nova komisija, sestavljena iz odgovornih partizanov, ki bodo dali več jamstva za svoje delo.

c) Da medtem začasno ustavijo delo za nadaljnja priznanja.

V pričakovanju, da bodo odgovorni organi preverili zgoraj navedeno, poziva odbor ANPI vsakogaj naj ne podpisuje dokumentov in ne izdaja izjav, ki naj bi služile za priznanje, ako ni pooblaščen z rednim pooblastilom od odgovornih poveljnikov divizije Garibaldi-Natisone.

Begunci so veliko breme za Gorico

Podrobnosti o gradnji hiš za esule v Štandrežu - Načrt za novo italijansko šolo v Štandrežu

V ospredju zanimanja pri predsinočni seji občinskega upravnega odbora je bilo županovo poročilo o njegovem potovanju v Rim. Za časa svojega bivanja v Rimu je dr. Bernardis prišel v stik z raznimi višjimi upravnimi organi, kakor n. pr. notranjim ministrstvom, uradom za zone in meje, zunanjim ministrstvom in ministrstvom za državno obrambo. Prav tako je stopil v stike z glavnim odborom za zdravstvo, odborom za italijanske Unrre, visokim komisarjem za zdravstvo, odborom za italijanske pribežnike in papeško podporno komisijo. S temi ustanovami in uradi je razpravljal o najrazličneših vprašanjih, ki so v zvezi s položajem in potrebami našega mesta.

Župan je izjavil, da se v Rimu zelo brigajo za Gorico in njeno pokrajino in da je našel pri raznih organih razumevanje zlasti za gospodarsko obnovo dežele. Tako so mu zagotovili, da bodo v kratkem začeli s prvimi deli za popravilo kostnice na Oslavju, za katero se je pobrigal že goriški prefekt in so določili za te potrebe od 15 do 20 milijonov lir. Prav tako proučujejo popravilo vojaških pokopališč po vsej deželi.

Pristojni uradi so se zanimali tudi za občinsko bilanco.

Nato je župan podrobno opisal načrt za ureditev položaja esulov, ki ima gospodarsko in socialno važnost. Ta ureditev je potrebna zato, da bi se večje število julijskih esulov lahko uvedlo v produkcijski sistem in v gospodarski in socialni ustroj mesta kot produktivni element, s čimer bi bilo mesto znatno razbremenjeno.

Z zgraditvijo prvega bloka hiš za esule bo čutila stanovanjska kriza v Gorici znatno olajšanje. Drugi ukrepi bodo ustvarili delovne možnosti in uporabo delovne sile bodisi pri gradnji nove vasi v bližini Štandreža kakor tudi na drugih področjih, ki jih proučujejo. Na ta način mislijo po prvem obdobju zapuščenosti in zmešnjave vpeljati esule kot pozitivne elemente v gospodarsko in socialno življenje Gorice.

Hiše, ki jih bodo zgradili, bodo imele 88 stanovanj in bodo obsegale 22 do 23 tisoč kvadratih metrov v bližini Štandreža. Poslopij bo 22 in bo imelo vsako po 4 stanovanja z vsemi pritiklinami. Vsaka hiša bo imela tudi majhen družinski vrt. Na ta način bo stanovanjski odsek Unrre zgradil pravcato vas, ki ne bo kljub svoji obsežnosti prav nič ovirala izgradnje novega športnega igrišča. Hiše morajo biti gotove do decembra, ker misli Unrra vseliti vanje nove stanovalce za božič.

Županovo poročilo je izpopolnil s tehničnimi podatki inž. občinskega tehničnega urada, ki je orisal podrobnosti pri izgradnji nove vasi za esule. Obenem je omenil, da bo treba urediti tudi bližnjo skupino hiš v Štandrežu, kjer so bile nekdaj vojašnice in katerih bi med drugim lahko uredili novo italijansko osnovno šolo, ker bo tukaj, če prištejemo 54 novih stanovanj, ki bodo v kratkem dogotovljena, pri ločniškem mostu kmalu precej za šolo doraslih otrok.

Ob koncu je občinski odbor izrazil županu pohvalo za uspešno potovanje v Rim in izrazil mnenje, da bi morali imeti bolj pogosto takšne stike.

Nato so sklepali še o nekaterih drugih navadnih zadevah, med katerimi je bila preureditev pristojbin za grobove na pokopališču, potrdilo seznama revežev za leto 1949, iz katerega je razvidno, da bo letos deležno podpore 2835 ljudi, in še nekatere druge manj važne zadeve.

Odbor je nato imel še tajno sejo, ki se je zaključila pozno v noč.

Pristojbine za šoferska dovoljenja

Avtomobilski klub v Gorici opozarja vse avtomobiliste in šoferje, da morajo v smislu člena 10 zakona št. 10 od 26.1.1949 vplačati dopolnilne pristojbine v znesku 600 lir najkasneje do 31. t. m. Dopolnilno plačilo velja za šoferske izkaznice in provizorije, ki so plačali pristojbine z nalepljenjem taksnih znamk za 400 lir. Tudi šoferske izkaznice tretje stopnje morajo biti, kakor vse ostale, predložene v letno žigosanje s plačilom odgovarjajoče pristojbine za državne koncesije, ako je misli lastnik med letom uporabljati. V najkrajšem sirani morajo torej v najkrajšem času urediti to zadevo.

Gasilne naprave na kamionih

Pokrajinsko podjetje za blagovno avtoprevozništvo (EAM) sporoča, da se je pozanimalo pri notranjem ministrstvu, ki bo izdalo naredbo, po kateri se odloži obvezno vpeljavo gasilne priprave pri težkih kamionih in avtocisternah do 1. aprila. Po tem datumu si bodo morala omenjena vozila oskrbeti pripravo za gašenje, kot jo predvideva ministrski odlok od 31. julija 1934.

Meso za brezposelne

O priliki praznika sv. Jožefa je darovala mesnica Scarel Ermenegild iz Škofijske ulice 10 kg mesa za brezposelne. Meso je bilo razdeljeno med 12 najbolj potrebnih brezposelnih. Darovalcu najlepša hvala!

KINO

VERDI. 17: «Tarzan in sirene», J. Weissmueller.
VITTORIA. 17: «Sestanek v Miamiju», B. Grable.
CENTRALE. 17: «Vrni se, če me ljubiš», R. Taylor.
MODERNO. 17: «Pusti, naj napravi Jurij», G. Formby.
EDEN. 17: «Steza na Severu», I. Lital.

Čemotarji in meharji na nogometnem igrišču

Dokler še ni ločila nova meja Pevme od Solkana, so prišli Solkanci vsako leto na Jožefovo v Pevmo, kjer so se v prijateljski nogometni tekmi pomerili z domačini. Za to prireditev je vladalo med Goričani, zlasti pa v Pevmi in bližnji okolici, veliko zanimanje.

Pevmce so Solkanci radi nazivali «čemotarje», dočim so ti vračali milo za drago in dali Solkancem pridevek «meharji». Ko sta se na Jožefovo pred tekmo pozdravili na igrišču obe četi, je solkanski kapitan podaril Pevmcem veliko čemoto, medtem ko je njihov kapitan obdaril Solkance z orjaškim svinjskim mehom. Nato se je začela tekma, pri kateri so navijali stari in mladi za svoje moštvo.

V novih razmerah ne morejo več priti v Pevmo Solkanci s svojo čemoto ter igrajo z drugimi moštvi širom po svobodnem Slovenskem Primorju. Pevmci pa so si pomagali na ta način, da sedaj že drugo leto organizirajo na ta dan tekmo med starimi in mladimi, za katero vlada prav tako zanimanje, kakor za prejšnje «mednarodne» tekme. Ko so pri lanski tekmi zmagali «stari», so jih hotele nekatere njihove boljše polovice natepsti, ker niso privoščili mladini veselja, da bi zmagala.

Toda stari so v tem pogledu nepopustljivi, ter se ne dajo podkupiti. Saj gre vendar za njihovo športno čast! Letos, pravijo, so se še posebno izurili in da je zlasti njihova napadalna vrsta nenavadno močna ter da bo kar podrla obrambo mladih.

Seveda so mladi drugačnega mnenja in pravijo, da bodo letos zmagali ter tako oprali madež lanskoletnega poraza. Kdor hoče videti, kateri od obeh ima prav, naj pride na tekmo, ki bo danes popoldne ob 16. uri na igrišču v Pevmi. Navijalci obeh moštev so že pripravljeni in vlada za tekmo še večje zanimanje kot lani. Zato danes popoldne vsi v Pevmo!

Prodaja kuponov za brezposelne

Odbor za brezposelne je objavil četrti seznam podjetij, ki so nabrala s prodajo kuponov za brezposelne naslednje svote:

Po 4270 lir, gledališče Verdi Ul. Garibaldi; po 3000 lir, Telve K. Roosevelt; po 2000 lir, pekarija Tami K. Roosevelt; po 1000 lir drogerija Doro K. Roosevelt, trgovina Orzan Franc K. Roosevelt, mesnica Barnaba Ul. XX Sett., trafika št. 1 K. Roosevelt, trg. Singer K. Roosevelt; po 750 lir: cvetličarna Reihsman K. Roosevelt; po 570 lir trg. Komavli Ul. D. Bosco; po 510 lir: Unica K. Roosevelt; po 500 lir: pekarija Kuljat Ul. D. Bosco, trg. Cabas Ul. New York, mesnica Rustjan Ul. New York; po 440 lir: kavarna Vittoria K. Roosevelt. Trgovina Wokulat K. Roosevelt 200 lir; trafika št. 18 K. Verdi 165 lir; mesnica Culot K. Verdi 160 lir; bar Tricorno K. Roosevelt 125 lir; trg. Febbri K. Roosevelt 110; trg. Domus 100 lir in kavarna Alle Ali K. Roosevelt 40 lir. Skupaj 18.940 lir. Odbor se vsem daravalcem najlepše zahvaljuje.

IZPRED SODIŠČA

Bele testenine na črni borzi

Zgodbe o neukradenem petelinu, tihotapcih cigaret in računskem stroju

Včeraj je bila na goriškem kazenskem sodišču najprej razprava proti 57-letnemu kmetu Repelliniju Mariju iz Imperije, obtoženemu, da je aprila 1947 leta kupil v Tržiču 25,46 stotov bele ameriške moke in 100 stotov belih testenin tihotapskega izvora. Mož se je pred sodniki zagovarjal kakor je mogel, in pri vsem tem, da se je proglašal za nedolžnega, so ga obsodili na 6 mesecev zapora, 20.000 lir globe in poravnavo sodnih stroškov.

Za Repellinijem so zasedli zatožno klop trije mladoletniki iz Gradeža skupno s starim starinarjem. 17-letni Oktavij Tarlao, 17-letni Lorenzut Elija in 16-letni Guzzon Avgust, so bili obtoženi, da so v novembru 1947 leta odnesli v Gradežu enega petelina gospodinji Pozetto Adalgizi, več starega železa iz skladišča inž. Ivana Cattarinija ter nekaj perila in bakren pokrov iz

Čitajte in širite Primorski dnevnik!

zapuščene hiše Antonije De Grassijeve. Skupno z njimi se je moral zagovarjati starinar 61-letni Fumulo David, kateremu so fantje prodali večino ukradenega blaga. Na razpravi pa se je izkazalo po izjavah samih prizadetih strank, da ni v skladiču Catterinija nič zmanjkalo in da so jih po krivem obdolžili tudi tatvine petelina Pozettijeve, ki da menda še danes živi. Tako je moralo sodišče proti njim postopati samo zaradi tatvine perila in pokrova. Pokrov je starinar takoj, ko je izvedel, čigav je, vrnil njegovi gospodinji in tudi za perilo se je izkazalo, da je to bilo samo nekaj manj kot dva kilograma starih zapuščenih cunj. Tako je sodišče po trudapolnem zasliševanju obtožencev in prič Oktavija Tarlao in Elija Lorenzuta oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov, zaradi tatvine pokrova pa obsodilo Guzzona na 1 mesec zapora in 1000 lir globe, starinarja Fumula pa je rešila obtožbe kupčije ukradenega blaga amnestija.

Nato sta prišla pred sodnike na takarja kavarne Garibaldi 54-letni Viktor Barbarjol iz Ul. Carso 24 in 64-letni Pavel Drossi in Ul. Ballila št. 7. Prvi je bil obtožen, da je v kavarni, kjer je bil nameščen, prodal skupno 19,400 kg inozemskih cigaret tihotapskega izvora, drugi pa, da je v svojem žepu hranil igralne karte, za katere ni plačal potrebne pristojbine. Barbariola so obsodili na 8768 lir globe, Drossija pa na 2608. Sodišče je priznalo kot odgovornega za plačilo potrošniškega davka za prodane cigarete gospodarja lokala 79-letnega Karla De Rosa.

Zadnja sta morala na zagovor 20-letni Lorenzutti Ivan in 39-letni Longino Marchesan iz Gradeža, ki sta bila obtožena, da sta 1945 leta prijavila orožnikom sovaščana Ruina Antona, češ da je odnesel iz nekega hotela računski stroj. Že pri zaslišavanju pa se je izkazala ta obtožba povsem neutemeljena, za kar sta pred sodišče prišla namesto obtoženca tožitelja.

Včeraj je sodnik dr. Storto oprostil Marchesana zaradi pomanjkanja dokazov, Lorenzuttija pa zaradi mladoletnosti, ker je 1945 leta bil namreč star komaj 16 let.

Iz Slovenske Benečije

Čedad

Izpred sodišča

Dne 14. t. m. so se morali zagovarjati pred čedadskim sodiščem, ker so hoteli na skrivaj prekoračiti mejo in iti na jugoslovansko ozemlje: Favero Santino in Favero Severino oba iz Risana, Bianchi Luigi iz Vidma, Risarvo Vittorio iz Spilimberga in Damian Roberto iz Aviana. Bili so pa vsi oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov.

Nato je moral dajati odgovor delavec Lavarone Silvano iz Orsarie v Furlaniji, ker je lansko leto julija na skrivaj odšel v Francijo na delo, ker v Italiji ni mogel najti zaposlitve. Sodnik ga je poznal za krivega in ga obsodil na 2 meseca zapora in na globo 10.000 lir z vsemi olajšavami zakona.

Odlok o žigosanju živine

Videmski prefekt je izdal odlok, da se mora žigosati vsa živina, ki jo bodo gonili na pašo na ozemlje, ki je onkraj jugoslovanske meje. Za natančnejša pojasnila naj se interesiranci obrnejo na komisariat policije v Čedadu.

Msgr. Petričič Ivan - zlatomašnik

Na Jožefovo, dne 19. t. m., bo v čedadski stolni cerkvi ob 10.30 uri slavil zlato mašo naš rojak monsignor Petričič Ivan. Slavljenec se je rodil leta 1871 v Gorenjem Barnasu, prav blizu rojstnega kraja našega velikega pesnika in pisatelja Ivana Trinka. Semenišče je obiskoval v Vidmu in bil leta 1899 posvečen v mašnika. Služboval je več let kot kaplan v Slovenski Benečiji in sicer v Fojdi, Podrati in nato kot župnik v St. Lenartu in Sv. Petru ob Nadiži, leta 1936 pa je bil povzdignjen zaradi svojega zaslužnega dela v kanonika v čedadskem kapitlju.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Življenjska sila zadružništva

Kaj nam povedo prvi občni zbori zadrug

V nedeljo so se začeli občni zbori zadrug našega okrožja. Ko bodo konec tega meseca ali v začetku aprila vse zadruge položile obračun svojega enoletnega dela, bomo mogli potegniti bilanco uspehov tega važnega sektorja našega gospodarstva, ki je pokazal posebno v zadnjem letu silen polet.

Do sedaj so bili občni zbori zadrug v Valmarinu, Pobegih in v Strunjanu. Že ti prvi občni zbori so pokazali nekaj značilnosti, o katerih moramo spregovoriti.

Predvsem smo opazili, da vlada med članstvom zadrug veliko zanimanje za delo svoje organizacije. To priča, da so zadruge uspele dokazati s svojim dosedanjim delom, da predstavljajo višji tip gospodarske organizacije, ki ne prinaša članom samo takojšnjo pomoč, temveč utira pot k boljšemu življenju. Posebno občni zbor v Valmarinu je bil živ dokaz moči zadružnega gibanja med tamošnjim kmečkim prebivalstvom, ne samo zaradi velikega števila prisotnih članov, temveč predvsem zaradi živahne diskusije o programu zadruge, katere se je udeležilo veliko število članov. Tudi v Pobegih in v Strunjanu je bil občni zbor zelo dobro obiskan in diskusija je pokazala, da živi članstvo s svojo zadrugo. Toda Valmarin prednjači v tem pogledu pred ostalima občnima zboroma, ker je bila skupščina dobro pripravljena, ker je bilo poročilo najbolj izčrpno in ker je bil program za bodoče delo najbolj konkretno postavljen. Skupščina v Valmarinu je pokazala, kaki važna so konkretna dejstva pri razgibanju naših kmečkih množic za zadružni način gospodarjenja.

Drugo, kar je na vseh treh občnih zborih takoj stopilo v ospredje, je dejstvo, da preraščajo naše zadruge iz prvotne oblike nabavno-prodajne zadruge v višjo obliko, ki ne oskrbuje več samo svoje člane s potrebnimi predmeti in organizira odkup njihovih pridelkov, temveč predvsem že vedno večjo vlogo pri kmetijski proizvodnji.

Naše kmetijske prodajne zadruge so odigrale v preteklem letu veliko vlogo v trgovini na deželi. Izpodrinile so trgovca-špekulanta in so organizirale pošteno izmenjavo blaga med industrijo in kmetijstvom. S tem, da so organizirale trgovino po vezanih cenah, so dale delavcem kmetijske pridelke po pravičnih cenah in industrijske proizvode pridelovalcem po enako pravčnih cenah. Na občnih zborih se je govorilo o tej strani udejstvovanja naših zadrug, o uspehih, ki so bili doseženi in seveda tudi o napakah. Diskusija je pokazala željo članstva, da se zadružna trgovina še bolj izpopolni. Trgovine morajo nuditi svojim članom čim večjo izbiro blaga, ki ga uvažamo, in morajo pritegniti tudi blago iz lokalnih virov, ki doslej ni bilo zajeto v zadružno trgovino. Poleg tega se morajo povezati s celo zadružno mrežo v okrožju zaradi medsebojne izmenjave blaga.

Se važnejša je bila diskusija o bodočih nalogah zadruge na polju kmetijske proizvodnje. Med male in srednje kmete prodira zavest, da je zadruga kot gospodarsko močnejša organizacija, bolj sposobna od posameznega kmeta, da pospešuje proizvodnjo vsakega posameznika. Zadruge so si postavile v tem pogledu konkretne naloge za bodoče leto. Posebno skrb bodo posvetile tistim panogam kmetijstva, ki so najbolj rentabilne in ki prinašajo korist gospodarstvu celega okrožja. Zgradile bodo svinjake za rejo plemenskih svinj, da ne bo treba uvažati vsako leto prašičev za rejo, kakor je bila navada. V Valmarinu bodo začeli vzgajati nove trine podlage po navodilih kmetijskih strokovnjakov. Za pospeševanje kokošjereje bodo kupili 500 piščancev. Te in še druge načrte smo slišali na občnih zborih. Nekateri prehajajo iz okvira poljedelstva in segajo v področje lokalne industrije in obrti. Člani so sami predlagali, da ustanovi zadruga lastno krojačnico, kovaško-mehanično delavnico in pekarno. Zdravi predlogi, ki bodo osvobodili našega kmeta odvisnosti od nekaterih brezvestnih obrtnikov.

Na bodočih občnih zborih bomo slišali o skupnem izkoriščanju kleti, traktorjev in drugih kmetijskih strojev, o zadružnih ekonomijah, na katerih gojijo deteljo, repo in druga krmila, ker so to pri nekaterih zadrugah že dejstva. Slišali bomo o uspehih skupne obdelave zemlje, ker imamo že 10 kmetijskih obdelovalnih zadrug. Govorilo se bo o zadružnih domovih, ki jih gradijo in ki jih bodo gradili. V Valmarinu so sklenili, da bodo tudi oni gradili zadružni dom.

Vse to nam govori o življenjski sili, ki ima naše zadružništvo. Letošnji občni zbori so posebno važni, ker bodo pokazali, kako zadružništvo, ta najvažnejši sektor našega gospodarstva, uresničuje enoletni gospodarski program okrožja. Zaradi tega morajo pripraviti sedanji upravni odbori, kakor tudi Zadružna poslovna zveza, skupščine na najbolj resen način. Poročilo o izvršenem delu mora dati stvarno sliko dosedanjega dela. Ne smemo skrivati napak in težkoč, ker se iz pravilne analize teh učimo za bodoče delo. Programi morajo biti realni, konkretni in utemeljeni z dokazi o njihovi koristnosti za posameznika, za kraj in za celo okrožje. (g)

Drugi izlet koprske podružnice Planinskega društva

Po lepo uspelem prvem izletu v Osp in Socerb je podružnica Planinskega društva v Kopru priredila v nedeljo 13. marca drugi izlet v svrho spoznavanja pokrajine in prebivalstva Istrskega okrožja.

Bil je lep zgodnji pomladni dan in udeležba glede na še nedolgi obstoj podružnice nad vse zadovoljiva. Pot je vodila iz Kopra čez Semedelo, k Sv. Marku in nato v Viližan. Sv. Marko je izredno lepa razgledna točka in simfonija barv v spomladni prirodi je bila čudovita. Na vrhu Sv. Marka pri kmetskih domovih so se cvetoči mandeljni in breskve lepo odražali od modrine neba in morja, ki je v neposredni bližini. Ravno pomladna doba nudi v Istri izredno lepe slike.

Povsod smo pri kmetih naleteli na gostoljuben sprejem. So to po večini bivši koloni in polovinarji, ki jim je šele osvobodilna borba dala zemljiško lastnino in jih osvobodila izkoriščanja po magnatu — veleposestniku iz Trsta ali Kopra, ki je se za tlačana zmenil samo v toliko, v kolikor ga je lahko izkoriščal. Planinci pa so prišli kot prijatelji v kmečke domove in so se v domačem razgovoru pozanimali za vse tegobe, ki tarejo kmeta, od katerih je v letošnji pomladi predvsem suša, ki preprečuje, da bi mogla rasti zgodnja povrtnina in zlasti grah. Ob obujanju spominov na epizode iz osvobodilne borbe je čas v gostoljubnih kmetskih hišah kaj hitro potekal in treba je bilo misliti na vrnitev. Ena skupina se je vrnila preko Izole, druga pa po poti, ki je dokaj skalovita in ima skoro planinski značaj, ob najlepšem razgledu na Tržaški zaliv mimo osamljenih kmetskih domov nad Justerno in Semedelo v Koper.

V soboto 19. marca bo šlo večje število članov podružnice v Planico na skakalne tekme. Naslednjo nedeljo pa bodo planinci posvetili prostovoljnemu delu na športnem igrišču, da se na ta način oddolžijo skupnosti. Prvo nedeljo v aprilu bo v primeru ugodnega vremena izlet v Bujščino in to v Momjan in Dramac ter dolino Cingarelo.

K. B.

S poti po Sloveniji za praznik žena

Vtisi italijanske delegatke ASIŽZ iz Pirana z obiska Slovenije

On priliki mednarodnega praznika demokratičnih žena, na dan 8. marca, je AFŽ v Ljubljani povabila v goste ženske delegacije iz raznih pokrajin. Istrsko okrožje so zastopale 4 tovarišice, ki so predstavljale najpomembnejša središča in sicer Koper, Izolo, Piran in Buje.

V Ljubljano smo prispele 7. marca zvečer in ljubljanske tovarišice so nam pripravile nad vse prisrčen sprejem. Prebivale smo v najlepšem hotelu mesta, kjer so bile že mnoge druge delegatke, tako iz Makedonije, Srbije, Hrvatske, iz Trsta in Gorice. Že prvi večer je bila v dvorani hotela Union organizirana prireditev z najraznovrstnejšim umetniškim programom.

Takoj prvi dan pa nas je najbolj presenetila točnost organizacije in dovršen način dela ljubljanske AFŽ. O tem smo se prepričale tudi naslednji dan, ko smo napravile krožni zlet po vsej Sloveniji.

Najprej smo si ogledale Jesenice, kjer smo obiskale otroški vrtec, ki skrbi za otroke ondotnih delavcev, stare od 3 do 6 let. Ob slovesu nam je eden teh malčkov na prisrčen način poklonil šopek od otrok samih napravljenih cvetlic. Matere in očetje teh otrok lahko mirno delajo v tovarnah in drugod, saj se zavedajo, da so v najboljših rokah!

Z Jesenic smo krenile na Bled, kamor smo prišle opoldne. Pogled na ta kraj v okviru visokih gora s prelestnim razgledom te omami in človek misli, da ne živi marveč, da sanja. Na žalost smo se morale kmalu ločiti od te lepote ter iti dalje. Ustavile smo se na pokopališču v Begunjah, kjer so v novembru leta 1942 pomorili okoli 4000 partizanov! Nepoznana tovarišica iz kraja nam je živo opisala ves dogodek.

Tesno nam je bilo pri srcu, ko smo zapuščale pokopališče v Begunjah, da se odpeljemo proti Mariboru.

Že naslednje jutro smo si ogledale neko kmetijsko zadrugo in se seznanile z ondotnim zadružniškim delom. V hlevih smo videle na stotine glav živine najlepše pasme. Zadruga ima tudi posebno prodajalnico na drobno, ki je zelo dobro urejena.

Zatem so obiskale vinarsko zadrugo in si ogledale tudi največjo mariborsko predilnico.

Že pri teh obiskih smo se prepričale, da se je v novi Jugoslaviji industrija zelo razvila, da vlada pri delu največja disciplina in požrtvovalnost in da so življenjski pogoji delavstva najboljši. Delavci uživajo vse dobrote, so dobro plačani ter so pri nabavah za osebne potrebščine deležni raznih olajšav. V menzah imajo dobro in zdravo hrano, njihovi otroci uživajo dobrote socialne zaščite o vrtcih, jaslih in podobno.

Na periferiji Maribora smo dregnile v višjo poljedelsko šolo. Stavba je bila sezidana komaj leta 1939 in je bila namenjena za semenišče. Po nastopu vlade kmetsko-delavskega ljudstva je ljudska oblast namenila to stavbo za vzorno šolo, kjer se vzgajajo novi voditelji kmečkih zadrug. Slišale smo, da se mladi dijaki zanimajo za učenje, hkrati pa posvečajo mnogo truda za dojemanje političnega in socialnega življenja njihove domovine.

Dan smo zaključile z obiskom zavoda, kjer so sirote v Bosni padlih partizanov. Za nas žene in matere je bil nepopisen vtis, ko so nas ti ubošči obkolili. Zdelo se nam, je da išče vsakdo od njih svojo mater.

Ko so nas spremili po lepih sobanah svojega bivališča in učilnicah, so nam improvizirali ljubko prireditev, v kateri so razodeli veliko ljubezen za svobodo in svojo domovino. K sreči imajo dobre vzgojitelje, ki jim v ljubezni in skrbi zanje nadomeščajo starše ter jih navajajo samo k lepemu in dobremu. Nova Jugoslavija bo imela vsekakor dober rod, ki bo znal ceniti koristi in prednosti ljudske oblasti in ki bo hkrati utrjen v trpljenju, ki ga je preživel v preteklosti.

Popoldne smo zapustile lepo slovensko zemljo in se vrnile v našo ožjo domovino polne vtisov in z željo, da bi tudi mi v Istrskem okrožju stopali še dalje po poti demokracije, ki je pravična in zdrava in kjer živi ljudstvo v miru in brez neprestanega strahu na vojno. Le po tej poti bomo dosegli zaželeno življenjsko raven!

S. V. delegatka ASIZZ iz Pirana

RIHARD OREL

Slovenci v Kanalski dolini

Zgodovinsko narodopisni očrt

III

Prebivalstvo Žabnic tvorita dve tretjini Slovencev in ena tretjina Italijanov. Pravih Nemcev ni, ker je večina prebivalstva že pred vojno optirala za Avstrijo, odnosno Nemčijo. Domačini med vojno s strani Nemcev niso bili nadlegovani, ker so jih le-ti smatrali za sodržavljane. K opciji so jih pričeli priganjati še v letih 1938 in 1939, posebni nemški agenti, ki so jih nalašč za to poslali iz Trsta in Celovca. Ljudem so obljubljali službe, podpore in splošno blagostanje, ki jih čaka v Avstriji. Glede na žalostne razmere, v katerih so do tedaj živeli v Italiji, je imela te vrste propaganda med domačini obilen uspeh. Poleg tega so agenti obetali ljudem, da bodo preseljeni le v koroške pokrajine, kjer jim bodo sezidali skupne vasi, kakor jih imajo na dosedanjem domu in da bodo te vasi celo poimenovali po starih krajih: Nove Žabnice, Nove Ukve itd. Ljudje so se dali preslepiti in se začeli seliti iz Žabnic, Ovčje vasi, Ukev, Naborjeta, Lipalje vasi, Rablja in Fužin. Iz vsake vasi se je izselila malone polovica prebivalcev. Vendar so morali kmalu objokovati svojo nepremišljenost, ker so jih Nemci naselili v Beljaku, Lienzu, St. Vidu ob Glini, Feldkirchnu in drugod v manjših skupinah. Največje razočaranje pa jih je še čakalo. Da so mogli Nemci te nove državljane naseliti po omenjenih krajih so brez premišljanja izgnali iz hiš domačine, ki so se po polomu Nemčije pričeli zopet vračati in uveljavljati pravice do svoje lastnine. Zapeljanci so na ta način ostali brez strehe in imetja, ker so v prvotni domovini, se pravi v Kanalski dolini, pri odhodu razprodali svoja premoženja po največ Italijanom. Tej žalostni usodi so se ognili le oni, ki svojih domov niso hoteli zapustiti. Od teh so se zlasti mlajši med vojno pridružili partizanskim odredom iz Bovca in Kobarida.

Po vojni leta 1945, so te kraje zasedle jugoslovanske čete in ostale tam tri mesece. Upravne posle je vodil krajevni odbor, za red pa je skrbela po večini iz domačinov sestavljena narodna zaščita.

Naj navedemo nekaj podatkov glede uporabe slovenskega jezika doma, v šoli in po uradih. Prebivalci slovenskih vasi, to je Žabnic, Ovčje vasi, Ukev in delno Lipalje vasi, govori doma izključno domače narečje. Govorica je dokaj sorodna koroški, po izgovarjavi nekaterih besed, n. pr. vzela-vzena, bila-bna itd. pa tudi gorenjščini. Kajpada se v posameznih vaseh dado ugotoviti malenkostne spremembe narečja.

Iz cerkve slovenščina še ni izrinjena. V bližini žabniške cerkve so še vedno slovenske nune, ki poučujejo žensko mladino v šivanju, vadijo jih v lepem petju in igrah ter prirede od časa do časa tudi vzpodbudno zabavo. Slovensko petje je slišati le še v cerkvi. Izvencerkveno zborovsko petje je bilo zatrto pod fašizmom, kakor pač povsod po naših krajih, koder je pred to vojno gospodarila Italija. Tudi po tej vojni je bil osnovan pevski zbor, ki pa se je kasneje razšel zaradi notranjih nesporazumov in pojo danes samo nemško. Tako so lani ob priliki novoletne prireditve povabili tudi beljaškega župana, ki se je o nemškem petju izrekel zelo laskavo, a se vendar ni mogel načuditi, kako da niso peli v materinem jeziku. Naj bi bil to našim ljudem nauk, kako naj se ravnajo v bodoče.

V ostalem ljudstvo še čita slovensko, vendar prihajajo sem le nemški časopisi, ki jih Lahi razširjajo kakor slovenske. Sicer pa Nemci tod kljub temu izgubljajo tla in domačini zatrjujejo, da bi svoje otroke radi pošiljali v slovenske šole, ako bi obstajale. Pod Avstrijo je bil pouk v šolah urejen na način, kakor po ostalih slovenskih krajih na Koroškem: v prvih dveh razredih so imeli slovenski učni jezik, ki pa je v višjih razredih polagoma prešel v nemščino. Danes poučujejo izključno v italijanščini, z edino izjemo nekakih nemških popoldanskih tečajev. V teh tečajih pa učijo nekvalificirane moči, kakor n. pr. elektrotehniki in podobno. V uradih je, kajpada, vse laško. Domači župnik, beneški Slovenec, je domačinom preveč «Lahn, Lahom pa preveč Slovenec, tako da jim tudi s te strani ni ustreženo.

Konec.

UKVE

Rasti, rasti rožmarin...

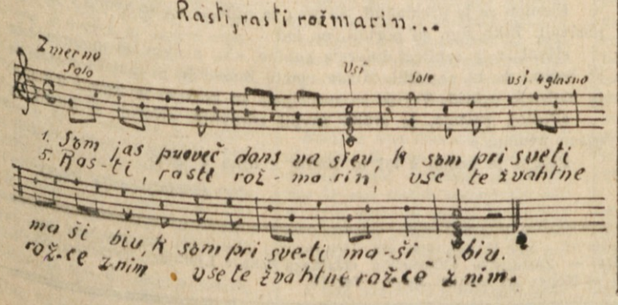

Najnovejše slovenske knjige

dobite v trgovinah

LI-PA

V zalogi imamo stalno tudi kmetijske STROKOVNE KNJIGE.
Poslovalnice: KOPER, IZOLA, PIRAN, PORTOROŽ, BUJE, UMAG in NOVI GRAD.

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Sodelujmo z zaledjem!

Ženevska razpravljanja odbora OZN o zunanji trgovini evropskih držav so pokazala, da dandanes ni več mogoča mednarodna, najmanj pa medevropska trgovina brez sodelovanja z državami načrtnega gospodarstva. Tako imenovane «nevtralne» države sicer tega doslej niso nikoli odklanjale, pač pa so drugače mislili zagovorniki plana ERP. Toda gospodarska stvarnost je narekovala, da so prešli tudi zastopniki zapadnoevropskih držav (čeprav so drugačne želje najbrž obdržali) na razgovor o konkretnih vprašanjih evropskih trgovskih izmenjav. Že mnogo poprej smo videli, kako strogo realen, torej pozitiven, odnos ima do zunanjetrgovinskih stikov n. pr. Švica. Gospodarstveniki te male države, ki deloma še šteje k tržaškemu zaledju, so gledali in gledajo pri pri tem izključno na gospodarske interese in na to področje ne puščajo političnih priporočil ali ukrepov.

Nekaj pod vplivom takega splošnega ozračja, najbolj pa vsled iz dneva v dan večjih težav, ki se z njimi bore tržaški poslovni ljudje, so tudi bolj trmasti med njimi prišli do zaključka, da bi bilo nadaljevanje dosedanjih poti v odnosih Trsta do zaledja, zlasti na področju zunanje trgovine, «drzen in nevaren privid». Oni vidijo nevarnost tega «privida» pač v zmanjšanju poslov, blagajniškega in bančnega prometa, v pasivni bilanci, meničnih protestih, v splošnem zastoju. Posledice takih prividov, ki imajo «predvojni značaj» postajajo za posameznike vsled splošnega poslabšanja življenjskih prilik tako neprijetne, da najdejo pot v tisk. Dogodilo pa se je že tudi, da je bil celo novinar naprošen za takšno ali drugačno konkretno intervencijo.

Jeseni 1947 so tržaški gospodarstveniki pravilno računali, da se gospodarskemu razvoju mesta odpirajo široka vrata. Načrtov je bilo na pretek, ko gobe po dežju so zrasli razni gospodarski listi, vse se je pripravljalo na delo. Pričel se je odvijati prvi promet z zaledjem, ki so ga do tedaj v glavnem tvorile pošiljke UNRE. Trst so obiskale jugoslovanska, češkoslovaška, madžarska in tudi avstrijska trgovska delegacija. Vrednost izmenjav med Trstom in FLRJ n. pr., je v tem letu dosegala višino 7 milijard lir in, čeprav bi kdo pripomnil, da je v tem znesku vštetega dokaj blaga italijanskega izvora ali namenjenega v Italijo, ostane dejstvo, da se je ves ta promet odvijal preko Trsta in tržaških tvrdk.

Ako pa s tem primerjamo stanje na začetku letošnjega leta, postane slika nemogoča. Kako usodo so doživljali predlogi trgovinskih zastopnikov ČSR, FLRJ, Madžarske je znano. Predlog FLRJ o izmenjavi blaga v vrednosti 15 milijard lir iz začetka 1948 je še vedno «v študiju» pri Vojaški upravi odnosno vladah ZDA in Velike Britanije. Tako imenovani «mali obmejni promet», ki je ostal edini redni način trgovanja med Trstom in FLRJ ni dosegel v letu 1948 niti desetine vrednosti prometa iz 1947. Sistem delnega odstopanja kontingentov na podlagi jugoslovansko-italijanske trgovinske pogodbe, tudi «modus vivendi» imenovan (ker ne more biti trajna rešitev), se je v praksi pokazal kot neučinkovit. Tržaški uvozniki in izvozniki sami najbolje vedo, da so v njegovem okviru realizirali bore malo poslov. Tako obstaja danes trgovina med našim velikim trgovsko-industrijskim pristaniščem in 16-milijonsko sosedno državo v izmenjavi raznih malenkosti za — nekaj vina in mleka!

Kako je do tega prišlo?

Finančno-gospodarski sporazumi z dne 9. marca pr. l. in dodatni izvršilni dogovori (iz aprila in julija), ki jih je sklenila VU z vlado italijanske republike, so privedli do tega, da Trst ni več samostojno trgoval, marveč so o njegovi zunanji trgovini odločali na sejah Zbornice TIP pod predsedstvom odposlanca ministrstva zunanje trgovine iz Rima. Pa tudi v uradih Italijanske gospodarske misije v Trstu so odločilno sklenili. Načela, ki so odločala pri teh sklepanjih, so bila seveda v popolnem nasprotju z znano izjavo ministra Merzagore, da je «za gospodarstvo koristneje trgovanje z državami Vzhoda, kakor pa sprejemanje ERP-blaga». Kakor znano, je Merzagora prav te dni izstopil iz De Gasperijeve vlade.

Rezultat take politike je bil, da je moralo nešteto tržaških tvrdk prekiniti že uspešno trgovanje z izvozniki in uvozniki v FLRJ. Mnoge nove tvrdke so likvidirale poslovanje zaradi kampanje, ki se je vodila proti njim, navidez z očitkom monopolizma. Z njimi vred pa je izgubilo delo tudi nešteto drugih tržaških tvrdk in komisionarjev, ki so dejansko izvrševali kupčije in naročila. Vrednost tržaškega izvoza v FLRJ, ki se beleži na račun «obmejnega prometa», je za vse leto 1948 dosegla komaj 430 milijonov lir, vrednost uvoza pa nekaj nad 640 milijonov, vštevši 50 milijonov lir za električno energijo. Blagovna struktura tega prometa, ki je bila bolj in bolj skromna proti koncu leta, se je n. pr. v dvomesečju januar-februar letos skrčila pri uvozu v Trstu na mleko, suhe slive, nekaj vina, oglja itd. v vrednosti 52 milijonov lir. Izvoz v FLRJ pa tvorijo v istem času razni nadomestni deli, elektro- in razni drobni material za vsega skupaj 23 milijonov lir.

Ako bi se to stanje nadaljevalo, bi se skrčil letošnji obseg izmenjave med Trstom in FLRJ pri izvozu na tretjino, pri uvozu pa na polovico lanskega. Torej — ostanki ostankov!

Objektivno gledano, tak položaj seveda ne koristi tržaškemu gospodarstvu, ki ni v rožnatem položaju niti glede trgovskega prometa niti glede zaposlenosti industrije. Soseda, torej tudi FLRJ, more najlaže pomagati in poživiti delo v mestu. Z ERP-om in z Avstrijo samo ne bo dovolj pomagano, kakor ugotavlja «Il Traffico». Jugoslavija more mnogo prispevati k poživitvi trgovskega prometa z najraznovrstnejšim blagom. Pri takem asortimentu je za interesente možnost udeleže zelo široka. Mogoče je sklepanje poslov na račun kompenzacij. Trst pa lahko prihrani tudi dolarsko valuto, ako nabavlja industrija železno in druge rude v FLRJ.

Toda pogojev za tak promet še ni. Uvozniki, izvozniki, špediterji itd. pogosto razpravljajo, iščoč izhoda iz zavoženega položaja. Čuli smo mnogo pritožb na naslov VU, zlasti pa na račun delovanja Italijanske gospodarske misije v Trstu. Tam so se oglašali prizadeti, da bi dosegli razna uvozna in izvozna dovoljenja, pogosto pa so bili zavrnjeni, češ da je tekoči račun (ki se vodi pri podružnici Italijanske banke) izrabljen in podobno. Taka zavrnitev je neupravičena. Prvič, ker je vsak tekoči račun gibljiv in se z vplačili in izplačili izpreminja iz dneva v dan. Drugič, ker so n. pr. na seji trgovinskega odbora EEK v Ženevi sprejeli načelo kreditiranja, zlasti ako so blagovne dobave v trenutni ali sezonski zamudi. Razen tega so izpremembe računa stvar vrstnega reda. Končno, ako pritoka ni bilo, je to posledica prav tiste trgovinske politike, ki jo vsiljuje sama Italijanska misija.

Račun pri Italijanski banki odn. pri delegaciji Jugoslovanske izvozne in uvozne banke je že več mesecev pasiven, za nad 170 milijonov lir. Jasno je, da bi FLRJ takoj izvršila vplačila, ako bi bila možnost za uvoz blaga, s katerim se realizirajo vplačila. Ker pa blagovnega seznama nočejo razširiti, se dogaja, da nastane nezadovoljstvo med izvozniki in drugimi tržaškimi interesenti. Z mlekom se ne dado pokrivati razne terjatve, ki jih imajo trgovci v FLRJ, ker je uvoz mleka pač premalenkostna postavka! Znatne vsote gredo avtoprevoznikom, ki opravljajo gozdne prevoze po Sloveniji. (Drugi, ki bi tudi lahko dobili takšno zaposlitev, pa razumljivo, vsled sedanjega stanja tekočega računa ne morejo prevzeti zaposlitve). Okrog 100 tržaških družin takih avtoprevoznikov nestrpno čaka na nakazila. Prav tako izplačujejo na tak način nakazila delavcev (ki so zaposleni v FLRJ), družinam in svojcem v Trstu. Vse to naj se plačuje iz sedanjega računa obmejnega prometa. In videli smo, kako neznaten je! Do takšnega nevzdržnega stanja pa je pripeljala prav delavnost Italijanske misije in VU.

Se drugačne težave povzroča sedanji sistem tržaške zunanje trgovine. Pogosto opažamo, da ostanejo neizkoriščeni razni kontingenti blaga, nakazanega Trstu na podlagi trgovinskih pogodb italijanske republike z drugimi državami. Zbornica TIP ponovno in zaman opozarja trgovski svet na tako blago. Vzrok, da ni interesentov, je v splošni neprimernosti kontingentov za Trst, ki ima posebne potrebe. V primeru nasproti FLRJ je še posebej v tem, da izdaja VU dovoljenja za izvoz in uvoz bodisi na neprimeren rok ali pa za neprimerno blago. Tržaška trgovina meji na sistem načrtnega gospodarstva, ne upošteva pa njegovega posebnega mehanizma. Ni mogoče, da bi se nekdo domislil in bi nenadoma hotel uvoziti iz FLRJ (ali držav načrtnega gospodarstva na sploh) tak in tak les ali tako in tako sadje. Gospodarstvo države je planirano in tudi zunanja trgovina je seveda v funkciji splošnega državnega načrta. Prav tako ni v skladu s tem, da n. pr. izdaja VU mesec dni dovoljenja za uvoz drv, drugi mesec pa nenadoma za drugo blago. Mnogokrat piše tisk o potrebi seznaniti se z zunanjetrgovinskim sistemom držav načrtnega gospodarstva. Vidite, kako je treba praktično jemati tako spoznavanje!

Dovolj je tedaj vprašanj, o katerih bi morali tržaški gospodarski krogi razmišljati. Na tem mestu ne bomo niti načenjali n. pr. vprašanje tranzitne trgovine, ki ji vsled «blokiranja» poslov s šterlinškimi deželami grozi zastoj in ki tudi terja odgovora. Ako so težave, treba misliti na to, kako jih odpravimo. Kakšne so in od kod izvirajo, smo videli. Države zaledja so vedno pokazale svojo dobro voljo. Vsaka po svoje želi prispevati k oživljenju mednarodnega sodelovanja preko Trsta. Češkoslovaški tranzit je znaten, vprašanje madžarskega je odvisno le od krajevnih činiteljev. Trgovinska dejavnost FLRJ se izboljšuje in blago, ki je na razpolago v naših Javnih skladiščih, bo doprineslo k izpopolnjevanju trgovske mreže Trsta. Zlasti glede onih proizvodov, s katerimi je Trst že pred vojno delal, naslanjajoč se na dobave iz Jugoslavije. Znano je, da so se v našem mestu pripravljale n. pr. razne vrste vina za izvoz v severno-zapadne evropske države. S teh trgov pa prihajajo danes pritožbe o pomanjkanju virov odn. o slabši kvaliteti blaga, ki prihaja iz Trsta.

Od tržaških gospodarstvenikov je odvisno, ali bodo v težko ozračje našega mesta prinesli svežost in sproščenost. Prav tako, ali bo prijem, ki duši gospodarstvo mesta, popustil. Zato bi se morali vsi tisti, med njimi, ki realistično spremljajo gospodarsko življenje, povezati med seboj in vsi skupaj z zaledjem. Z najbližjim sosedom pač najprej.

ECO.

Včeraj je bila 45. obletnica rojstva pesnika Srečka Kosovela

BORI

Bori, bori v tihi grozi,
bori, bori v nemi grozi,
bori, bori, bori, bori!

Bori, bori, temni bori
kakor strażniki pod goro
preko kamenite gmajne
težko, trudno šepetajo.

Kadar bolna duša skloni
v jasni noči se čez gore,
čujem pritajene zvoke
in ne morem več zaspati.

«Trudno sanjajoči bori,
ali umirajo mi bratje,
ali umira moja mati,
ali kliče me moj oče?»

Brez odgovora vršijo
kakor v trudnih, ubitih sanjah,
ko da umira moja mati,
ko da kliče me moj oče,
ko da so mi bolni bratje.

ASTA ŽNIDARČIČ-PETRÈ

Prva razstava Zveze likovnih umetnikov Jugoslavije

Zlamalik Mate: KURIR

Po osvoboditvi je začelo obiskovati muzeje, prireditve in razstave v Jugoslaviji več in več ljudi. Široka plast, ki so ji prej umetnost zapirali v nerazumljive oblike in zajemali snov, ki ji je bila tuja, zdaj vsak dan, vsako uro pregleduje, posluša in presoja dela svojih umetnikov.

Zveza upodabljajočih umetnikov FLRJ, v katero so se lani vključili vsi kakovostni slikarji, grafiki, kiparji in medaljerji šestih republik, je odprla v Ljubljani za Prešernov teden svojo prvo razstavo. Nastanjena je bila v Moderni galeriji, v poslopju, zidanem zato, da pride lahko v njem vsako delo do svoje polne veljave. Razstava, ki se je začela v Ljubljani, potuje v vsa večja mesta Jugoslavije. Zanimiva ni samo, ker so na njej sama nova dela večine mladih ustvarjalcev. Doslej smo poznali le tri središča jugoslovanske umetnosti: Ljubljano, Zagreb in Beograd, z močnim poudarkom na Zagreb. Zdaj se nam odgrinjajo še Sarajevo, Skopje in Cetinje.

Brez velikih, nedosežnih obljub prihajajo pred občinstvo naši likovni umetniki.

«O, velika umetnost, kolnejo te naša srca, kajti lepa si ljudem, ki jim je veselje edino opravilo in radost edini posel. Nam pa si v nesrečo, ker nam kažeš življenje, ki ga ni za nas». Tako je napisal Ivan Cankar o umetnosti in o našem delovnem človeku. Danes ni več tako.

«Življenje dosledno zahteva takšno umetnost, ki bo po vsebini odraz, objasnitev in dokument naše sodobne stvarnosti, po obliki pa bo pristopna in lahko razumljiva povprečnemu delovnemu človeku — ljudstvu — visoko idejno umetnost, ki bo vzgajala družbeno politično zavest vsega ljudstva, umetnost, ki bo ljudstvu ljuba in potrebna. Pred tako delikatno in zelo odgovorno nalogo, ko umetnik neha ustvarjati dela za razvedrilo redkim poedincem in zavzema častno in visoko vlogo voditelja in učitelja vsega svojega ljudstva, vlogo borca za srečnejše življenje, se je pojavilo vprašanje revizije do sedanjega odnosa umetnika do življenja, do družbe, kakor tudi vprašanje njegove strokovne sposobnosti».

Tako so napisali naši umetniki v uvodu v katalog ljubljanske razstave. Koliko pa so ta vprašanja že rešili, je pokazala do neke mere razstava sama.

Detonijevo «Rušenje proge», je motiv iz poipretekle dobe. Pusti nas hladne, kakor je hladno, neživo prikazan «Litostroj» Toneta Kralja, Vtis imaš, da je delal z ravnilom in šestilom; ljudje, ki si tam podajajo opeko pa da so kvečjemu povzeti po kakšni staroegipčanski predlogi. Naši živi ljudje to niso. «Hidrocentrala» Sonje Segule gotovo ni brez napak. Toda tam delajo resnični, razgibani delavci in za gradbiščem diha kos naše narave s travo, stezo, hosto in planinami. Nihče, ki je obiskal razstavo, ni ostal neprizadet pri prisrčnem izrazu malega «Kurirja» Mateta Zlamalika, ki je tudi kompozicionalno, v barvah in tehnično dober. Nihče ni mogel mirno mimo iztanšanih podob Jakčeve «Tatjane», žene v črnem, z vsemi odtenki črne barve in z rdečo knjigo pri sebi; mimo Kosovega «Na robu gozda» ali Miheličeve «Partizanske kolone».

Čelebonovičeva «Kmečka kompozicija» je izrez iz dela na travniku v poletju. Pred nami je velik voz naložen s senom; vprežena sta dva volička; nekateri delavci in delavke še nalagajo z vilami; eden pije iz steklenice. Prav tako bi lahko imel v rokah in ustih piščalko ali ne vem kaj, njegovi gibi niso hlastni, kot smo jih navajeni pri žejnih ljudeh, ki delajo pod žarkim letnim soncem. Seno na vozu je mrtvo rumena gmota, skoraj nič slikarsko obdelana. Gledaš od daleč, ogledaš od blizu, slika, ki bi bila lahko v posameznostih in v celoti živahen izraz življenja naše dežele, visi pred gledalcem kot mrtvo platno. Mujadjičevi «Kovači» ne bi mogli nastati brez del velikega španskega renesančnega mojstra Velasgeza, kjer se je Mujadjič učil, a še premalo. Prav tako je viden vtis Delacroixa pri Iličevi «Vjazmi». Delacroix, francoski slikar 19. stoletja, je upodabljal na veliko upore grške raje proti Turkom. Njegove slike so slikarsko popolne, imel pa je tudi dar pripovedovalca in komponista. Vse to je združeval v svojih slikah. «Vjazmo» je naslikal Ilič, ko pridejo partizani na kraj pokolja. Pred njimi leže mrtvi. Otrok, ki je ostal živ, se dviguje od prsi svoje umorjene matere k rokam partizanke, ki se vsa mila, a vendar odločna sklanja k njemu. Dvoje slik Sokičeve pa diha iz sebe pristno, dolgočasno razpoloženje majhnega mesta v Sremu. Portret R. V. Voje Dimitrijeviča je neizmaličena, pa tudi ne polepšana moška glava, ki gleda, kot da bo zdaj zdaj spregovorila.

Debenjak, Džumhur, Jakac, Karamatijević, Lamut, Moričeva, Nikolajević in Sedej so razstavili svoje ilustracije knjig, tuše, jedkanice, risbe litografije, oglja.

Bakič V.: I. GORAN KOVAČIĆ

Razen ilustracij knjig so to motivi z naših mladinskih prog. dela na polju, obnova domovine.

Pri kiparjih je isto vprašanje kot pri drugih umetnikih. Kako priti do izraza življenja našega novega človeka? Boris Kalin je v poprsju maršala Tita uspel najti oblike, ki dajejo njegovemu obrazu odločnost in tisto človečnost vsakega velikega človeka. Vojin Bakič je, razmeroma mlad, napravil že precejšnjo pot. Predstavil nam je s tri glave v bronu: Maksim Gorki gleda v svet, še ves mlad zavzet; Svetozar Marković je že zagrenjen od takratnih razmer, a Ivan Goran Kovačič je zopet svojstvena umetnina. V Vojinu Bakiču smo spoznali resničnega umetnika in zato pričakujemo od njega še velikih ustvaritev.

Jakac Božidar: GRADNJA TUNELA MAJEVICA

Velika skupinska plastika Lojza Dolinarja, ki jo je nazval «Alarm», nam kaže mlado mater, v naglici oblečeno, ki je hitro vzela v roke malega sinčka, ki še nezaveden razteguje svoje ude v prijetni zaspanosti, medtem ko mati zaskrbljena, a polna moči za boj gleda v nebo, od koder prihaja nevarnost. To je svež, nov način Dolinarjevega izražanja, veliko bolj realističen, kakor njegov michelangelovski «Rihard Jakopič», bi kažę na nekdanji kiparjev način obdelovanja gmote. Mnogo slabši od tega kipa, a soroden v patetičnih gibih, ki jih naši ljudje niso nikdar imeli, je Rukljač v «Prenosu ranjencev». Take neresnične drže naš čas ne more priznavati za umetniško in ljudstvo je ne razume.

Na razstavi pogrešamo akvarele in pastele. — Sodeluje precej žena — slikark, med njimi ena Slovenka. Mislimo, da bo našim umetnikom strokovno delo skupaj s poglobitvijo v marksizem-leninizem dajalo tistih uspehov, katerih pričakujemo od njih.

Slovenci smo imeli svoj impresionizem. Nekateri bi hoteli, naj pozabimo na to. Doba namreč, v kateri ustvarja naš umetnik je drugačna in tudi dela, ki naj jih zdaj dobimo od njega, so in naj bodo drugačna. Vendar je bil impresionizem velik doprinos naši likovni umetnosti, tako kot je bila moderna za svoj čas napredna v književnosti. Nihče ne bo danes na slepo posnemal impresionistov. Uči pa naj se pri njih vsak mlad pa tudi starejši likovni umetnik.

Dolinar Lojze: ALARM

BILO JE V LENINGRADU...

Aleksander Čakovski

LJUBEZENSKA ZGODBA VOJNEGA DOPISNIKA

42

«Držite ga, bedaka», je zavpil zdravnik in Smirnov je zagrabil šoferja za kožuhov rob. «Roke ti bodo odpadle. Ali razumeš to? Hočeš imeti gangreno?»

Šofer se ni več upiral.

Smirnov mu je pričel odpenjati kožuh.

«Dobro», je rekel šofer, «če je treba kaj namazati ali obvezati, storite, samo čim hitreje. Ljudi moram še poiskati in potisniti kamion naprej.»

«Ti ne pojdeš nikamor», je rekel zdravnik in brskal po steklenčkah na polici. «Takoj te položijo v posteljo.»

«In kamion?» je vprašal. Iz glasu mu je zvenela osuplost in bojazen.

«H kamionu bodo postavili stražo. Nato pride drugi šofer.»

«Kaj vi mislite? Čemu se smejete, tovariš zdravnik? Pustiti kamion na pol pota in iti v posteljo?» Silil je proti vhodu in prijel za kožuh

«Ne delaj neumnosti», mu je strogo zapovedal zdravnik. «Težke ozebline imaš. Ali veš, kaj je to? Kaj hočeš živeti brez rok?»

Osuplo se je ozrl na svoje roke.

«Nič me ne boli», je nenadno rekel z upadlim glasom.

«Glejte, tako je. Tudi tega ne boli. Spočetka nobenega ne boli.» Pristopil je k njemu in mu v pločevinasto skodelico natočil nekaj iz steklenice.

«Spij!» je rekel, ko mu je pomolil skodelico. Vzel jo je, poduhal tekočino in se nasmehnil.

«To seveda lahko napravim ... Močna je za vraga», je veselo vzkliknil, ko je spil.

«Sedaj mi daj roke», je rekel zdravnik.

Z bolničarjem sta mu začela mazati vijoličastordeče roke. Niti enkrat ni zaječal.

«Koliko stopinj ima?» je vprašal. «Bržkone je konjak.»

«Se s konjakom, da bi te napajali», je zagodrnjal Smirnov.

«No, dovolj je bilo govorjenja», je rekel zdravnik, ko mu je obvezal desnico. «Takoj v posteljo.»

Šofer je odtegnil roko in napravil korak proti izhodu. Obraz se mu je znova razhudil.

«Povedal sem, da ne grem nikamor, tovariš zdravnik.»

Z zavezano roko je zagrabil za kožuh, ki je ležal na postelji. «Na kamionu so živila za Leningrad.»

«Ti boš pri meni agitiral», je zavpil zdravnik.

Začudeno sem ga opazoval. Čim sem se seznanil z njim, se mi je zdel miren, uravnovešen človek. Čudno je bilo, da ni mogel mirno spregovoriti niti dveh besed.

«Zahvaljujem se vam za obveze», je rekel šofer, «toda jaz grem.» V njegovem glasu je bilo toliko odločnosti, da bi se stepel, če bi ga hoteli zadržati.

«Kje so tu še šotori», je vprašal, ko si je oblačil kožuh.

«Po ljudi moram.»

«Kje ti je kamion?» je vprašal zdravnik.

«Ni daleč, petdeset metrov od vas.»

Snel je svoj kožuh s kljuke in ukazal Smirnovu, naj se obleče. Tudi jaz sem pričel oblačiti kožuh.

Drug za drugim smo odšli iz šotora. Meni je takoj vzelo sapo. Zdelo se mi je, da je postal veter močnejši, da piha skozi kožuh in da ostre snežne bodice prebadajo telo. Že pri prvih korakih sem zabredel v zamet in v suknene škornje sem zajel sneg.

«Držite se na levo», je zavpil zdravnik iz teme.

Obrnil sem za njegovim glasom. Strašno težko je bilo hoditi. Ponekod je bilo tako, kot da bi moral premagati steno iz vetra in snega. Nisem si mogel predstavljati, kako je mogoče v takem vremenu voziti s kamionom.

Šofer je hodil pred nami in nam od časa do časa zaklical.

«Grem, grem», je godrnjal zdravnik, «da bi te vrag.»

Hodili smo zelo dolgo. Zdelo se mi je, da ni do tja petdeset metrov, temveč cel kilometer. Najbrže je tudi bilo tako. Šoferji imajo svoje mere za razdaljo.

Končno smo prispeli tja. Prednja kolesa kamiona so se pogrezala v zamet.

«Pridi, Feljušov», je šofer veselo zaklical. «Pomoč je prišla.»

Na vrhu nekje se je oglasil in potem skočil dol.

«Pet nas je zdaj», je rekel šofer. «Ali ga bomo privzdignili?»

«Treba je nekoliko podkopati», je predlagal Feljušov. Od nekje iz teme je privlekel dve lopati in mi pomolil eno.

Pristopili smo k prednjemu kolesu in pričeli razmetavati sneg. Moja lopata je bila majhna in nepripravna kakor igračka.

«Poskusil bom razgreti motor», sem iz teme zaslišal šoferjev glas.

Delal sem brez vsake utrujenosti. Tako sem se segrel, da sem slekel kožuh. Nič več nisem čutil snežnih bodic, ki so bodle v lica.

«Grem», sem zaslišal bolničarjev glas, on je odkopaval drugo kolo.

«Zaganjač ne prime», je vzkliknil šofer. Zavrteti ga je treba.»

«Daj ročico» je rekel zdravnik. Slišal se je ropot zaganjalne ročice in grozno psovanje.

«Vsa je premrznila», je vpil zdravnik.

«Se enkrat zasukajte», je rekel šofer, «no, še enkrat, tovariš zdravnik.»

Nato sem zaslišal enakomerno ropotanje motorja.

Čakalo nas je še glavno: treba je bilo poriniti kamion na led.

Razjarjeno smo ga porivali, toda ni se hotel premakniti z mesta. Čutil sem, kako lije znoj iz mene. Pod srajco sem začutil lepljive curke. Porivali smo kamion na povelje in brez njega, toda bilo je tako, kot da bi bil k ledu primrzel.

«K vragu z njim», je zavpil zdravnik in stopil h kabini.

«Pojdi, lezi v posteljo, a h kamionu postavimo stražarja. Tako bomo stali tu lahko do jutra.»

Šofer je skočil iz kabine.

«Ne, tovariš zdravnik», je rekel, «premaknemo ga, častna beseda, da ga premaknemo.» Meni se je zdelo, da so bile solze v njegovih očeh. «Počakajte nekoliko, pregrnil bom pod kolesi.» Kakor bi trenil, je slekel kožuh in ga potlačil pod desno kolo «No, še enkrat dvignimo!»

Znova so zaloputnila vrata kabine in motor je zaropotal. Zopet smo začeli porivati kamion. Zdelo se mi je, da se upiramo v njegove stranice s tako silo, da se lomi led pod nogami. Nenadno sem začutil, kako počasi polzijo izpod naših rok

«Pojde», so zavpili vsi, «pojde.»

Kamion se je premaknil. Šli smo za njim in ga še vedno z rokami porivali. Tako smo ga porinili na led.

«Hvala!» je zaklical šofer iz kabine. «Ne morem od motorja, ker se bojim, da bi popustil. Hvala vam!» Znova je pognal in motor se je močneje oglasil. Verige so zaškripale in kamion je izginil v temo.

«Postoj, postoj», je srdito zavpil zdravnik «Kožuh si pustil, ti glava neumna.»

Pobral je kožuh s tal in zbežal z njim v temo

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon št. 93-808 — UPRAVA: ULICA R. MANNA št. 29 — Telefonska številka 8351. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18, tel. 83-51. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 40, finančno-pravni 60, osmrtnice 70 lir. Izdaja ZALOŽNIŠTVO TRŽAŠKEGA TISKA D. Z O. Z. — TRST. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — PODRUŽNICE: Gorica, Svetogorska ul. 42 - Tel. 749 — Koper, ul. Battisti 301/a - Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir. Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir. FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: «Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374 — Zastopstvo Založništva tržaškega tiska v Ljubljani, Tyrševa c. 34.